

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

22^e JAARGANG

WOENSDAG 7 APRIL 1937

No. 1110

COMMISSIE VAN REDACTIE:

P. Lieftinck; N. J. Polak; J. Tinbergen; F. de Vries en
H. M. H. A. van der Valk (Redacteur-Secretaris).

Assistent-Redacteur: L. R. W. Soutendijk.

Redactie-adres: Pieter de Hoofweg 122, Rotterdam.
Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigplaatweg.
Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties voorpagina f 0,50 per regel. Andere pagina's f 0,40 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 16,—. Abonnementsprijs Economisch-Statistisch Maandbericht f 5,— per jaar. Beide organen samen f 20,— per jaar. Buitenland en Koloniën resp. f 18,—, f 6,— en f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cent. Donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut ontvangen het weekblad en het Maandbericht gratis en genieten een reductie op de verdere publicaties.

INHOUD.

	Riz.
DE BEURSCONJUNCTUUR door Dr. W. L. Valk	258
De ontwikkeling in het bloembollenbedrijf door Dr. A. J. Verhage	259
Dienstplicht en dienstbetrekking door Mr. P. Steinz..	261
De luchtverbinding tusschen Nederlandsch-Indië en de Philippijnen door Mr. L. H. Stolemaker	263
Tweede onderzoek naar de levensomstandigheden van ondersteunde gezinnen te 's-Gravenhage door J. Rensen	264
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
„Snelheid" als factor in de Australische wolvaart door Dr. R. Brandes de Roos	266
AANTEKENINGEN:	
Het industrieel herstel van Japan en de sociale gevolgen	267
Het reederijbedrijf in Nederland	268
Wijziging van de ijzernoteeringen	269
De zichtbare suikervoorraden in de wereld	269
ONTVANGEN BOEKEN	269
MAANDOLJFERS:	
Indexcijfers van Nederlandsche aandelen	270
Emissies in Februari 1937	271
Statistieken:	
Groothandelsprijzen	274—275
Geldkoersen-Wisselkoersen-Bankstaten	272, 273, 276

GELD-, KAPITAAL- EN WISSELMARKT.

De geldmarkt is zoo mogelijk nog iets ruimer geworden. Voor call, prolongatie en driemaandsdisconto waren de tarieven onveranderd, omdat deze reeds op het „ijzeren minimum" stonden. Voor het langer loopende papier binnen den jaartermijn echter was er na de toewijzing van den Agent van de Schatkist op de onderhandsche uitgifte voor rekening van het Egalisatiefonds vraag, waardoor de notering terugliep tot beneden het toch reeds zoo lage peil, waarop de toewijzing had plaats gevonden. Het zevenmaandspapier was aldus gevraagd op $\frac{3}{16}$ pCt., het achttmaandspapier op $\frac{7}{16}$ pCt., beide noteringen dus $\frac{1}{16}$ beneden die van toewijzing. Het langere papier blijft ongeveer op dezelfde koersen verhandeld. De kwartaalsultimo is natuurlijk bij de heerschende geldruimte volkomen aan de geldmarkt voorbijgegaan.

Op de wisselmarkt is de Gulden weer meer gevraagd dan voorheen. De Dollar daalde weer tot het niveau van 1.82 $\frac{1}{2}$, waarop het Egalisatiefonds nog steeds zijn aankoopkoers handhaaft, en het fonds kooft weer Dollars in. In ons vorig overzicht concludeerden wij reeds, dat waarschijnlijk de loopende posten van de betalingsbalans op dit moment een overschot toonen, zoodat alleen bij een klein saldo kapitaalexport vraag en aanbod van den Gulden in evenwicht zijn. De beursituatie in Amerika was in de laatste week dusdanig, dat van een omvangrijke vraag naar Amerikaansche shares geen sprake was, hetgeen dus resulteerde in een stijging van den Guldenkoers tot het peil, waarop men de notering van den Dollar vasthoudt.

Niet alleen op de contante markt was de Gulden vast, ook uit de termijnkoersen blijkt meer en meer de overwegende vraag naar onze valuta. Voor alle termijnen is er aanbod van Ponden en Dollars, zelfs voor zeer lange termijnen. Het is niet onmogelijk, dat de revalorisatiegeruchten uit Zweden, gevoegd bij de algemeene stijging van prijzen en loonniveaux elders, hier en daar de vrees doen ontstaan, dat ook voor den Gulden de kans niet uitgesloten is, dat de depreciatie tenslotte geringer zal worden dan het huidige percentage van rond 19 $\frac{1}{2}$. Op het oogenblik moet in elk geval het fonds steeds stijging van den Guldenkoers tegenhouden. Wanneer men inderdaad eens het aanvankelijke plan, om den Gulden zijn eigen evenwichtspunt te laten zoeken, nog in practijk zou willen brengen, dan zou een daling van het depreciatiepercentage alleszins denkbaar zijn, ook al zou men dan geenszins kunnen zeggen, dat daarna een „natuurlijk evenwicht" zou zijn bereikt. Hoe dit zij, een feit is, dat zij die op langen termijn in vreemde valuta verkoopen — vooral cultuurmaatschappijen — er de voorkeur aan geven het risico af te dekken. En het is niet steeds even gemakkelijk daarvoor tegenpartijen te vinden. Ponden op een jaar doen ongeveer 5 cts. disagio.

Op de beleggingsmarkt was de stemming voor oude schuld iets beter, hoewel over het algemeen van een verbetering van de tendens nog niet gesproken kan worden. De belegger vertrouwt het toekomstige renteverloop nog niet; de langloopende 3 $\frac{1}{2}$ pCt. leeningen schuwt men nog. In Engeland geeft het koersverloop op de obligatiemarkt in den laatsten tijd geen steun meer aan de verwachtingen van stijging van den rentevoet. In Amerika daarentegen houdt het aanbod van staatsfondsen aan, en blijft de stemming flauw. Daar is echter de rente nog steeds belangrijk lager dan hier, terwijl ook niet vergeten moet worden, dat daar de kapitaalmarkt wordt beïnvloed door de verhoudingen op de geldmarkt.

DE BEURSCONJUNCTUUR.

Wanneer men de koersen van eenige leidende Amerikaanse fondsen gedurende de laatste maanden ¹⁾ grafisch representeert, dan krijgt men een beeld, dat nogal bedenkelijk herinnert aan een serie drooglijntjes in een arbeiderstuin. Het is bekend, dat een dergelijke situatie zeer weinig voorkomt, en daarom is het op zulke momenten van stilstand van de beurs vrijwel altijd de moeite waard, de situatie eens wat nader onder de oogen te zien.

Ook onze Nederlandsche fondsen — al mag men de Nederlandsche beursconjunctuur nooit geheel gelijkstellen met de Amerikaanse, zulks ondanks het groote bezit aan Amerikaanse effecten — geven geen al te bedrijvig beeld te zien en ook hier is stagnatie de eerste en blijvende indruk, die de grafieken geven.

Zeer kleine rustpauzen zijn een gewoon verschijnsel op de beurs, doch een stagnatie van maanden heeft altijd een beteekenis. Het is stellig onjuist, altijd te meenen, dat zulk een stagnatie per se een ongunstig teeken is; zij kan onzekerheid aanduiden, en wordt dan gewoonlijk daardoor gekarakteriseerd, dat de stemming de ééne dag wat gunstiger, de andere wat minder gunstig is, terwijl in doorsnee de lijn min of meer horizontaal blijft. Het kan ook een adempauze zijn, waarbij men feitelijk van meening is, dat een voorafgaande hausse wat te snel geweest is, doch men het niet noodig vindt, een druk op de markt uit te oefenen, omdat men denkt, dat de stijgende welvaart wel spoedig de tot stand gekomen koersen zal rechtvaardigen.

Feitelijk behoorde het altijd zoo te zijn; want in een maatschappij, waarin de winsten gestabiliseerd zijn, zullen de koersen der aandeelen althans in doorsnee niet veel kunnen variëren. En de vraag dringt zich dan ook in onzen verlichte tijd onmiddellijk op, of er misschien geen geheime of althans niet voor elkeen zichtbare krachten aan het werk zijn, om een stabiliseerenden invloed uit te oefenen.

Ik zal trachten, deze dingen te onderzoeken, waarbij overigens al dadelijk geconstateerd moet worden, dat op het oogenblik, dat dit artikel geschreven wordt, een definitief oordeel nog niet uit te spreken valt. De beurs heeft eenige dagen lang een dalende tendens gehad, met name voor sommige leidende fondsen, doch met zekerheid is nog niets te zeggen.

De stagnatie is begonnen na de manifestatie van eenige ongunstige factoren op de goederenmarkten en de arbeidsmarkt. Op de goederenmarkten betrof het stellig een correctie van opgeblazen prijzen, welke echter geen grooten omvang heeft kunnen aannemen.

De domineerende factor is thans wel de toestand van de arbeidsmarkt. Er is in Amerika een kleine, verkapte revolutie gaande, die, wonder boven wonder, bloedloos schijnt te verlopen, en die een redelijken achtergrond heeft. Bij de N.R.A. is den arbeiders vrijheid van associatie beloofd en erkenning van de vakverenigingen en hun afgevaardigden, zulks terwijl vroeger het lidmaatschap der vakvereniging dikwijls op een verschrikkelijke wijze gestraft werd en menig Europeaan zich erover verwonderde, dat het vooruitstrevende Amerika in dit opzicht zoover achter was. Roosevelt heeft aan dezen toestand een einde willen maken en, ondanks alles wat men heeft gedaan om het publiek omtrent Roosevelt's bedoelingen te misleiden, staat wel vast, dat hij den arbeiders in dit opzicht rechtzekerheid heeft willen geven.

Hoe het zij, de arbeiders hebben spoedig ontdekt, dat hun goed vertrouwen op een schandelijke wijze beschaamd werd, en dat hun steeds met de ééne hand ontnomen werd, wat hun met de andere was verzekerd; zij gaan op deze plagerijtjes niet meer in en weten zich krachtens een veranderde conjunctuur

sterk genoeg, om hun recht te krijgen. Lewis is zoo verstandig geweest, te wachten, totdat een hoogconjunctuur het mislukken van een staking vrijwel onmogelijk maakte; hij werkt strategisch en neemt vesting na vesting, en verovert langzaam maar zeker, wat een onder den invloed der groote kapitalisten staande rechterlijke macht den arbeiders onthouden had: welvaart en zekerheid.

Dit moge nu voor het oogenblik voor den bezitter van Amerikaantjes geen prettige gang van zaken zijn, het kan niet ontkend worden, dat een matige loonsverhoging het beste middel is, om een te snelle ontwikkeling van de conjunctuur te remmen, een veel beter en veel minder gevaarlijk middel dan de deflatie, welke voor dit doel zoo vaak wordt aangeprezen. Wanneer Lewis doorgaat, met het geleidelijk doorzetten van matige loonsverhogingen en men steeds zal weten, wat men aan hem heeft, dan kan het resultaat van dezen strijd uiteindelijk zegenrijk zijn, ook voor de beleggers. Een blijvende conjunctuurstabilisatie kan men op deze wijze nog niet verwachten, zulks omdat een algeheele stabilisatie der conjunctuur veel meer omvat dan loonregeling alleen.

Het eenige nadeelige effect, dat deze stakingen hebben, is de atmosfeer van onzekerheid, die zij scheppen. Daarom was het beter, dat de loonsverhogingen er zonder staking konden komen, doch nogmaals, men staakt in Amerika thans niet in de eerste plaats om het loon, maar om het recht en de vrijheid, die men het volk beloofd heeft en die het zich niet meer laat ontnemen. Daarvoor vecht het; tot welken prijs dan ook.

Erger is, dat Amerika niet schijnt te weten, wat het met zijn geldpolitiek zal doen; een dreigement met geldschaarschte werkt verlamdend op de beurs en ook op het handelsleven. Nu blijkt men zoowel deflatie- als inflatiegevaar te vreezen en het is duidelijk, dat men beide moet vermijden. Deflatie beteekent op den duur crisis, en stabilisatie van het prijsniveau moet men als een minimum der geldpolitiek opvatten (caeteris paribus), en zoo men een te sterke prijsstijging wil tegengehouden, moet men nog niet de fout begaan, dit eerst openlijk te gaan verkondigen, althans zonder de verzekering te geven, dat het bij stabilisatie blijft. Doch bovendien kan men de grondstofprijzen nooit stabiliseeren, doch alleen het algemeen prijsniveau der consumptiegoederen. Probeert men nu de prijsstijging op de goederenmarkten te remmen via den geldomloop, dan is er veel kans, dat men de consumentenmarkt beschadigt en dan bereikt men het tegenovergestelde van wat men wilde bereiken.

Daarbij komt nog dat en de stakingen en de overstromingen (zooals ik in de N.R.C. van 5 Februari l.l. heb voorspeld) al een minder gunstigen invloed op de geldcirculatie uitgeoefend hebben, zoodat iedere deflatiepoging thans verkeerd zou werken.

Onder deze omstandigheden behoeft men voor inflatie geen al te overdreven vrees te koesteren, en, wanneer ons dan ook meegedeeld wordt, dat de regering der Vereenigde Staten de koers harer obligaties door inkoop steunt, dan is dat op zichzelf onder deze omstandigheden heelemaal niet erg. Erger is natuurlijk, dat door de inflatiegeruchten die koersen geleden hebben, want dat scheidt een nadeelige factor van psychologischen aard.

Hier te lande heeft men veel invloed toegekend aan het feit, dat de Franschen, krachtens toenemend vertrouwen in hun eigen papieren, hun vreemde fondsen gingen spuien. Natuurlijk heeft dat op de effectenbeurzen een nadeeligen invloed uitgeoefend, doch men overschatte deze factor niet. Immers, betrof het hier slechts een omruiling van stukken, dan had de Fransche beurs in de afgelopen weken bijzonder goed moeten zijn.

De bovenvermelde factoren zijn stellig belangrijker geweest, terwijl bovendien de conjunctuur wel in sterke mate was gaan steunen op de bewapeningroes.

¹⁾ Vanaf pl.m. 11 Februari.

Vele effectenbezitters maakten dan ook practisch oorslogswinst en waren daardoor bijzonder kwetsbaar voor het „vredesgevaar". Het is wel jammer voor hen, dat juist nu nogal veel over economische verdragen gesproken wordt.

Tenslotte is er nog een factor, die niemand opgemerkt heeft; bij een stijgende beurs ontgaat den waarnemer vaak het feit, dat de speciale conjuncturen van de verschillende fondsen wel zeer verschillend kunnen uitvallen. Hoe grootter nu het aantal zwakke fondsen, des te sterker wordt de druk van de in iedere hoogconjunctuur groeiende baisse op de sterkere fondsen, een verschijnsel, dat ik in mijn werk over conjunctuurdiagnose nader uiteengezet heb.

En nu vergeet men wel eens, dat dezelfde devaluatie, die ons en eenige andere Europeesche landen in het veld der in doorsnee stijgende conjunctuur gebracht heeft, tenslotte een schadepost voor andere landen is geweest, die ons overigens vroeger hetzelfde hebben geleverd en nu in den meest letterlijken zin van het woord met dezelfde munt terugbetaald worden.

Voegt men hier nog aan toe, dat de hausse hier na de devaluatie wel heel hard van stapel is gelopen en dat van vele maatschappijen nog niet bekend is, wat zij eigenlijk waard zijn, dan vergeve men de beurs, dat zij het kleine terreinverlies wat zwaar opneemt. Te gronde gaan de beleggers nog niet; er is tot nu toe geen enkele index van een serieuze depressie en als onzekerheid, geldcontractie en „te onstuijmige vrede" vermeden kunnen worden, dan is het heusch niet zoo erg, dat de beurs eens een toontje lager moet zingen. De arbeiders hebben dat zoolang moeten doen; zij waren de bastoon al vrij dicht genaderd en zagen de winsten stijgen, terwijl van hen nog steeds genomen werd. Men neme hun niet kwalijk, dat zij thans monopolie tegenover monopolie stellen, en liever dwingen dan dat zij gedwongen worden. En, indien zij niet tever gaan en geduld hebben, is het niet ondenkbaar, dat zich op deze wijze een betere verdeling, een betere conjunctuur en voor alles een gevoel van recht en vrijheid ontwikkelt, van de soort, die oudere Amerikanen zich nog van vroeger herinneren¹⁾.

Dr. W. L. VALK.

¹⁾ Het is intusschen te hopen, dat het Amerikaansche voorbeeld hier niet terstond nagevolgd wordt; wij zijn hier nog slechts kort in de herstelfase en de succeskans van stakingen zou hier nu nog gering zijn. Bovendien is het te hopen, dat, wanneer een volgende fase van de hausse tot loonsverhoogingen aanleiding geeft, deze er in ons land zonder stakingen zullen komen!

DE ONTWIKKELING IN HET BLOEMBOLLENBEDRIJF.

Wanneer men er zich toe zet om een en ander mede te deelen over den gang van zaken in het bloembollenbedrijf, dan is het in de eerste plaats geboden, de uitvoercijfers te bezien. Want de producten van het bloembollenbedrijf vinden voor — naar schatting — meer dan 90 pCt. een afzet in het buitenland, wat aantoonst, dat deze uitvoercijfers een belangrijk gegeven zijn voor de beoordeeling van de positie van dezen bedrijfstak. Wij doen hieronder volgen de cijfers sinds 1930, het jaar, waarin wat de geldswaarde van den export betreft, het hoogtepunt bereikt is.

	Uitvoer bloembollen.	
	× 1000 kg	× 1000 Gulden
1930	45.566	46.419
1931	45.975	29.161
1932	47.438	19.172
1933	42.446	19.373
1934	44.749	22.257
1935	44.120	21.642
1936	43.714	23.131

Men ziet na 1930 een geweldige daling in de waarde van het product, welke in 1933 deed grijpen naar de veelomstreden maatregelen tot beperking van de pro-

ductie en tot regeling van de prijzen. Het is een niet te weerspreken feit, dat sindsdien de waarde van den export weer iets omhoog gebracht is, ook al is de uitvoer kwantitatief gedaald vergeleken bij het jaar 1932, waarin het dieptepunt bereikt werd. Men moet bij de beoordeeling hiervan trouwens in aanmerking nemen, dat de uitvoer naar Duitschland en Denemarken op grond van de bekende moeilijkheden zeer is verminderd wat wel hieruit blijkt, dat Duitschland in 1931 nog 6.513.618 kg en Denemarken 2.392.453 kg afnam, welke cijfers in 1936 bedroegen resp. 3.480.794 kg en 471.602 kg. Het is niet mogelijk, de uitvoercijfers binnen dit bestek nauwkeurig te analyseeren, maar wanneer men bovendien nog in het oog houdt, dat in de laatste vijf jaren in verscheidene landen nieuwe moeilijkheden zijn opgekomen, dan moet het op grond van bovenstaande gegevens wel duidelijk zijn, dat de export naar die afzetgebieden, waarheen de export kon worden uitgebreid, ook inderdaad is toegenomen. De kleine schommelingen in de gewichtscijfers der laatste jaren vinden ten deele hun verklaring in toevallige omstandigheden. In 1936 was bijv. het gewas minder goed dan in de 3 daaraan voorafgaande jaren, waardoor het gewicht der bollen iets lichter was. Zonder twijfel is in 1936 dan ook minstens een gelijk aantal bollen verzonden als in 1935.

Sinds 1933 heeft deze export plaats gevonden onder de boven reeds gememoreerde maatregelen, getroffen op den grondslag van de Landbouwcrisiswet, welke maatregelen in het bedrijf zelf tot groote meeningsverschillen hebben geleid. Het is niet het juiste tijdstip om het voor en tegen dezer maatregelen tegen elkaar af te wegen; wanneer straks nieuwe beslissingen noodig zijn in verband met de voortzetting daarvan, is dit probleem meer actueel. Maar voor ons doel is het wel nuttig eraan te herinneren, dat op de in Juni 1936 gehouden algemeene vergadering der Alg. Vereeniging voor Bloembollencultuur een meerderheidsbesluit werd genomen om aan te dringen op handhaving der teeltbeperking, maar op afschaffing der binnen- en buitenlandsche minimumprijzen. Dit is niet zoozeer nuttig, omdat de Regeering dit advies niet heeft opgevolgd, dan wel om de argumenten, die tot dit advies hebben geleid.

Deze waren in hoofdzaak, dat door het stelsel der minimumprijzen de teelt in het buitenland in de kaart wordt gespeeld, dat het prijzenstelsel tot ontduikingen leidt en dat hier te lande bevorderd wordt, of althans toch in stand gehouden, een teelt van variëteiten — en dit geldt speciaal voor tulpen —, die moeilijk verkoopbaar zijn in het buitenland, althans in de hoeveelheden, waarin zij worden voortgebracht.

De eerste twee argumenten kunnen wij te dezer plaatse laten rusten; het derde en zeker niet onbelangrijkste is echter ook voor de ontwikkeling van den export en de te dien aanzien te volgen politiek van groote beteekenis, waarom het noodig is, daarop even dieper in te gaan.

Vaak is dit argument tegen het huidige prijzenstelsel misverstaan. Men heeft vaak gedacht dat bedoeld werd het met opzet telen van snelgroeiende variëteiten, waarvoor niet of onvoldoende afzet kon worden gevonden en die dus geteeld worden met de bedoeling ze ter vernietiging te doen opkopen. Want de overschotten, die niet tegen de minimumprijzen kunnen worden verkocht, worden door het Bloembollen Surplusfonds opgekocht en tot veevoeder vermalen, wat gefinancierd wordt door een heffing op den export, die van de kweekers wordt terug verkregen door een korting op de nota's. In enkele gevallen zal dit met opzet telen voor verkoop als surplus het geval zijn, maar kwantitatief bezien is dat niet zoo belangrijk.

Het gaat hier echter in hoofdzaak om de overal waar te nemen gevallen, dat men variëteiten blijft telen, die tegen de geldende minimumprijzen in onvoldoende

mate verkocht kunnen worden. Dit heeft niet alleen tot oorzaak, dat het stelsel der uniforme minimumprijzen onvoldoende drang geeft tot verbetering van het sortiment, en dat vele — vooral kleine — kwekers over onvoldoende middelen beschikken om tot aankoop van betere variëteiten over te gaan. De hoofdoorzaak is dat de minimumprijzen voor vele dezer meest snelgroeïende en vaak voor den handel nog onmisbare variëteiten te hoog zijn. Zonder twijfel is voor de meeste variëteiten, die in belangrijke mate in het surplus terecht komen, een groter afzet te vinden, maar de buitenlandse afnemers wenschen tegen deze hoge prijzen een sortiment te koopen, waarin ook zeldzamer — en daardoor duurder — variëteiten zijn opgenomen. Zou men de prijzen voor de variëteiten, waarvan de kostprijs lager is in verband met de groeiwijze en het vooral telen in gebieden, waar ook per oppervlakte-eenheid de productiekosten lager zijn dan in de eigenlijke bollenstreek, verlagen, dan zou een groot deel dezer variëteiten weer in veel groter hoeveelheid aan den man kunnen worden gebracht. Nu is het zoo, dat de telers van betere variëteiten aan de financiering van den opkoop van meer gewone soorten moeten bijdragen, terwijl bij lagere prijzen — die voor bepaalde streken in Nederland zelfs nog niet verliesgevend zouden zijn — de export zou kunnen worden uitgebreid, waardoor de overschotten zouden kunnen worden verkleind. Ook al is het inderdaad niet zóó, dat men in het bloembollenbedrijf maar in de oude sleur blijft doorgaan, wat wel bewezen wordt niet alleen door de groote belangstelling voor vaktentoonstellingen, maar ook door het feit, dat dit jaar veel vroege tulpen — waarvan de overschotten zeer groot waren — vervangen zijn door langstelige tulpen, toch zal men er steeds rekening mee moeten houden, dat de prijs van de soorten, die in massale hoeveelheden kunnen worden afgezet, niet te hoog wordt gesteld.

* * *

De positie van het bloembollenbedrijf is ongetwijfeld versterkt door de depreciatie van den Gulden. Toen de Nederlandsche Regeering het gouduitvoerverbod instelde, was de export reeds voor het grootste deel achter den rug. Die exporteurs, die hun vorderingen — de betaling pleegt eerst te volgen in het voorjaar of iets later — nog niet in Gulden hadden omgezet, maakten een koerswinst, maar voor de kwekers had dit geen ander voordeel, dan dat de betaalkracht van die exporteurs was vergroot. Er werden zelfs directe nadelen gevreesd, omdat de z.g. „na-orders” nu tegen lagere prijzen konden worden uitgevoerd, waardoor het overgrootste deel der afnemers, die de bollen als grondstof voor hun trekkersbedrijf reeds gekocht had, zich onbillijk behandeld zou voelen. Een dergelijke handelwijze zou door hen als „dumping” worden aangemerkt en zou onaangename consequenties kunnen meebrengen. Dit is voorkomen, doordat de minimum exportprijzen in Gulden direct verhoogd zijn overeenkomstig het depreciatiepercentage van den Gulden, terwijl het verschil met de voordien geldende minimumprijzen als „prijsverschilheffing” door de exporteurs in het Bloembollen Surplusfonds moest worden gestort om te voorkomen, dat zij door dezen extra-winst toch beneden de minimumprijzen zouden offreeren ter uitbreiding hunner relaties.

Nadat deze maatregel was getroffen, moest men zich beraden over de verder te volgen politiek. Er bestonden twee uiterste mogelijkheden, n. l. a. gelijk houden van den prijs in Gulden, dus verlaging van den prijs in de meeste buitenlandse valuta; b. verhoging van den prijs in Gulden, zoodanig, dat de prijs in de niet tegelijk gedeprecieerde valuta gelijk zou blijven.

Men heeft na uitvoerige beraadslaging besloten aan de Regeering te adviseeren de onder b. genoemde politiek te volgen.

De twee voornaamste redenen hiervoor waren: wel, dat door vele exporteurs gemeend werd, dat een prijsverlaging geen overeenkomstige afzetvermeerdering zou meebrengen, en dat gevreesd werd, dat bij prijsverlaging bepaalde landen maatregelen zouden treffen om overvoering van de markt aldaar te voorkomen, welke maatregelen zelfs de bestaande exportmogelijkheden wel eens in het gedrang konden brengen.

Hiertegenover kan ook een andere meening gesteld worden. Dat prijsverlaging, gesteund door propaganda voor het gebruik, bij een artikel als bloembollen met een elastische vraag na verloop van eenigen tijd niet tot afzetvermeerdering zou leiden, is een stelling, die wij niet kunnen aanvaarden. En juist in de gegeven omstandigheden, nu het overschot in het vorige jaar van vroege tulpen op 25 pCt. kan worden geschat, van late tulpen op ongeveer 10 pCt., van hyacinthen op 15 à 18 pCt. en van narcissen op ongeveer 12 pCt. — de juiste gegevens zijn nog niet bekend —, is het zoeken naar afzetvermeerdering geboden.

De beteelde oppervlakte is sinds 1932 aanzienlijk verminderd, maar de productie is niet dienovereenkomstig ingekrompen, omdat de bij die beperking passende en in de laatste vijf jaar trouwens sterk verbeterde cultuurtechniek een veel grotere opbrengst per oppervlakte-eenheid geeft. Een nieuwe beperking zou de positie van het Nederlandsche bloembollenbedrijf als geheel, en de toestand van de kleine bedrijven — zelfs al zou deze beperking progressief zijn — in het bijzonder, niet ten goede komen, waarom er slechts één goede oplossing is: afzetvermeerdering. Want wanneer men niet tot afzetvermeerdering kan komen, zal een nieuwe beperking op den duur onvermijdelijk worden.

Dat deze door prijsverlaging niet zou worden verkregen — het zij nog eens herhaald — is voor ons niet aannemelijk. Bovendien gaat men nu de prijzen zelfs nog verhoogen voor die landen, die hun valuta tegelijk met Nederland hebben gedeprecieerd!

Het tweede voor deze prijsverhoging gebezigde argument is voor ons van groter waarde. Het is niet ondenkbaar, dat bepaalde landen maatregelen zouden treffen bij een overvoering van de markt aldaar; ieder insider, die dit vraagstuk objectief bekijkt, zal met die mogelijkheid rekening houden. Toch is het zeer onwaarschijnlijk, dat bij een matige prijsverlaging dergelijke maatregelen zouden worden getroffen, terwijl toch ook een dergelijke matige prijsverlaging onzen afzet ten goede zou komen juist voor die variëteiten, waarvan nu groote overschotten bestaan om de hierboven uiteengezette redenen, en die in groote hoeveelheden plegen te worden afgezet. Deze variëteiten worden in hoofdzaak geleverd als grondstof voor het buitenlandse trekkersbedrijf; een grotere verkoop zou daarin meer werkgelegenheid scheppen, terwijl prijsverlaging van deze grondstof leidt tot prijsverlaging — en groter verkoop — van de bloemen van de gewone handelssoorten. Niet in te zien is, waarom bij een matige prijsverlaging afwerende handelspolitieke maatregelen te duchten zijn, die men wel bij een drastische prijsverlaging zou moeten vreezen, omdat dan de actie der buitenlandse kwekers en van de kwekers van andere bloemen niet meer geneutraliseerd zou worden door een tegenactie van de afnemers van ons product als grondstof; de laatsten zouden dan bovendien vreezen, dat nieuwe trekkersbedrijven zouden ontstaan. Terwijl bovendien verlaging van den minimumprijs ertoe zou kunnen meewerken, dat niet meer alle variëteiten — dus ook die, waarvan de waarde hooger is — „door elkaar” in het buitenland voor den minimumprijs worden verkocht. Een euvel, dat op dit oogenblik sterk gevoeld wordt.

Nadat de organisaties in beginsel besloten hadden de minimumprijzen te verhoogen overeenkomstig het depreciatiepercentage van den Gulden, moest men

zich nog beraden over de preciese hoogte van de prijzen. In de weken, die verliepen tusschen deze min of meer principieele uitspraak en de beraadslaging over de definitieve vaststelling dezer prijzen is de redeneering van hen, die niet alle heil zagen in zoo groot mogelijke prijsverhooging blijkbaar toch beter doorgedrongen. Want de prijzen van vroege tulpen, waarvan een groot surplus bestaat, werden minder verhoogd dan die van late, langstelige, terwijl de prijzen van hyacinthen ook ongelijk werden verhoogd. De prijzen zijn nl. vastgesteld voor verschillende bolgrootte, en de prijzen der kleinere hyacinthenbollen — waarvan een grooter overschot was — werden minder verhoogd. Dat de prijzen der narcissen zoo veel mogelijk werden verhoogd, wordt door ieder toegejuicht, omdat de narcissencultuur, in belangrijke mate ook door kleine kweekers beoefend, reeds jaren verliesgevend is, terwijl bij prijsverlaging t.a.v. dit artikel ook eerder afwerende maatregelen te duchten zijn van Engeland, verreweg het belangrijkste afzetgebied voor dit artikel, waar men ook belangrijke narcissencultures aantreft.

Er zal altijd meeningsverschil blijven bestaan over de vraag, of men de prijzen in buitenlandsch geld niet nog meer had moeten verlagen; voor ons is belangrijk, dat men nu allerwege een praktisch blijk heeft gegeven van het inzicht, dat een zoo groot mogelijke prijsverhooging nog niet altijd het grootst mogelijke voordeel beteekent.

Hoewel de depreciatie van den Gulden praktisch weinig directe voordeelen gaf, is het gevolg ervan, dat de toestand in het bloembollenbedrijf nu heel wat optimistischer wordt ingezien; en niet zonder reden. Door de prijsverhooging zal de waarde van den bloembollenexport dit jaar aanzienlijk stijgen, zullen dus de inkomsten van het bloembollenbedrijf grooter worden.

Dit heeft — ondanks de nog bestaande exportmoeilijkheden en de druk der door de bedrijfsbeoefenaren zelf te financieren opkoop van het surplus — een veel optimistischer stemming veroorzaakt, die een oogenblik dreigde te worden overdreven. Maar dat is gelukkig voorbij, wellicht onder den indruk van het feit, dat nu weer gebleken is, dat de uitvoer van narcissen naar Amerika dit jaar nog niet zoo gemakkelijk zal kunnen geschieden als nog in den aanvang van het jaar gehoopt werd. De handel leeft van stemmings!

Ook al zal het gewichtscijfer helaas waarschijnlijk weinig stijgen, wat wij vooral daarom betreuren, omdat iedere bol, die hier door de koeien wordt geconsumeerd, een propaganda voor toekomstig gebruik kan zijn, toch heeft de depreciatie van den Gulden een opluchting gegeven. Zelfs al zou de waarde van den export er niet verder door stijgen, zouden wij onder de gegeven omstandigheden een verhooging van het gewichtscijfer nog een belang achten, vooral met het oog op de ontwikkeling van den export. Wij hopen, dat dit bij de in de toekomst te volgen prijspolitiek niet uit het oog zal worden verloren, al zijn wij er meer dan wie ook van overtuigd, dat ten dezen aanzien ook andere factoren een rol van betekenis spelen.

Dr. A. J. VERHAGE.

DIENTSP LICHT EN DIENSTBETREKKING.

Aan het Nederlandsche Staatsburgerschap zijn rechten, doch ook plichten verbonden. Het schijnt een menselijke eigenschap, dat men zich meer rekenschap geeft van de verplichtingen, welke den burger worden opgelegd, dan dat men zich de rechten, die het burgerschap met zich medebrengt, bewust is. Men vergelijkte slechts den belastingplicht met het kiesrecht om te begrijpen, dat wel niet velen de waarheid van deze menselijke eigenschap in twijfel zullen trekken.

Intusschen heeft de Staat er naar te streven, dat niet alleen de rechten, doch ook de verplichtingen

van de burgers zooveel mogelijk gelijkelijk worden verdeeld. Geschiedt dit niet, dan ontstaat bevoorrechtiging en ongelijke verdeling van lasten, waarvan de nadeelige gevolgen op den duur niet zullen uitblijven.

Er zijn echter verplichtingen, waarbij het welhaast onmogelijk is, de gewenschte gelijkheid toe te passen. Zoo wordt de dienstplicht uitsluitend aan het mannelijk deel der bevolking opgelegd, en, tenzij meer „moderne” opvattingen hier te lande zouden baanbreken, voelt vrijwel niemand ongelijke verdeling van lasten op dit stuk, doordat het vrouwelijk deel onzer bevolking van den dienstplicht is vrijgesteld. Anders ligt de zaak ten aanzien van de verdeling van lasten met betrekking tot de landsverdediging tusschen de mannelijke Nederlanders onderling. Van de jaarlijksche lichte, bestaande uit ongeveer 70.000 jongelingen, vallen eerst af degenen, die fysiek niet in staat worden geacht den militairen dienstplicht te vervullen. Dit zijn er ongeveer 15.000. Van de overgebleven 55.000 worden slechts 19.500 jongelingen voor den dienstplicht aangewezen. Verreweg het grootste deel der mannelijke bevolking is derhalve, tenzij zich bijzondere omstandigheden zouden voordoen, vrijgesteld van den militairen dienstplicht. Onnoodig te zeggen, dat hier een zeer vergaand verschil ontstaat in het opleggen van lasten door de overheid tusschen den eenen en den anderen staatsburger. De zeer kleine minderheid van de mannelijke Nederlanders zal tijd en inkomsten moeten opofferen voor de nationale veiligheid; van het grootste gedeelte worden deze offers niet gevraagd!

Men heeft zich meermalen afgevraagd, of het billijk moet worden geacht, dat deze ongelijkheid blijft bestaan en of middelen zouden zijn te vinden om tegenover deze bijzondere opofferingen ook bijzondere rechten toe te kennen. En dan wordt hierbij gedacht aan het instellen van een weerbelasting, of aan de invoering van algemeenen dienstplicht. Wij gaan op de mogelijkheid en wenschelijkheid van deze denkbeelden hier niet verder in en bepalen ons tot den tegenwoordigen stand van zaken.

Wanneer dan werd gesproken van opofferingen, welke door de dienstplichtigen moeten worden gebracht, dan moet wel in de eerste plaats gedacht worden aan de noodzakelijke storing, welke het vervallen van den dienstplicht teweeg brengt in de uitoefening der beroepsbezigheden. Het is begrijpelijk, dat door zeer velen het feit, dat de bestaande dienstbetrekking wordt verbroken, terwijl moet worden afgewacht, of voortzetting na het vervullen van den dienstplicht al dan niet mogelijk zal zijn, als een bijzonder nadeel wordt gevoeld.

Doen zich dan gevallen voor, waarin de dienstplichtige zijn vroegeren werkring niet meer kan innemen, en er niet in slaagt op andere wijze te worden tewerkgesteld, dan is te verklaren, dat in die gevallen de eenzijdig opgelegde opofferingen als schrijnend worden gevoeld. Vandaar, dat er van tijd tot tijd stemmen opgaan hierin verbetering te brengen. En men spreekt hierbij dan gaarne over „onvaderlandslievende” werkgevers, die het vervullen van dezen bij uitstek nationalen plicht beloonen met ontslag. Vandaar ook, dat er bij de Regeering op aan is gedrongen maatregelen te treffen, waardoor de aldus gevoelde bezwaren worden weggenomen.

Bij gelegenheid van de behandeling der Rijksbegroting betreffende het Departement van Defensie over het dienstjaar 1937, is door den Minister van Defensie toegezegd, een Commissie te zullen instellen, die van advies zal dienen omtrent de vraag, welke maatregelen moeten worden genomen om te voorkomen, dat dienstplichtigen hun betrekking verliezen, tengevolge van hun militairen dienst. Ook in het voorloopig verslag op het wetsontwerp tot wijziging van den dienstplicht werden door verscheidene leden opmerkingen omtrent deze aangelegenheid gemaakt. Dit naar aanleiding van de voorgestelde wijzigingen, om den tijd,

gedurende welken de dienstplichtige voor herhalings-oefeningen onder de wapenen zal kunnen worden geroepen, over meer dan twee tijdvakken te verdeelen. Men weet, dat als regel de dienstplichtige drie jaar na afloop van den eersten oefeningstijd voor 20 dagen onder de wapenen wordt geroepen en drie jaar later eveneens voor denzelfden tijd.

Men vreesde nu, dat het gevaar, dat de dienstplichtigen na de herhalingsoefeningen hun betrekking zouden verliezen aanmerkelijk zou toenemen door de vermeerdering van het aantal dier oefeningen. Hoewel andere leden de kans op zoodanige nadeelige gevolgen hierdoor juist minder groot achtten, werd intusschen algemeen de wensch geuit, dat reeds spoedig de benoeming van de toegezegde Commissie zou mogen worden verwacht, welke zich met dit vraagstuk zou bezighouden. In de Memorie van Antwoord deelt de Regeering mede, dat „bedoelde Commissie verkeert in een stadium, dat de verwachting wettigt, dat deze voorbereiding spoedig haar beslag zal krijgen”. Een uitspraak, waarvan het orakel te Delphi wellicht nog iets had kunnen leeren.

Hoe staat dit alles nu ten opzichte van de practijk? Om deze vraag te kunnen beantwoorden is het noodig, dat onderscheid wordt gemaakt tusschen den tijd, gedurende welken de dienstplichtige voor eerste oefening onder de wapenen is en de tijdvakken, waarin de dienstplichtige, die met groot verlof is gegaan, voor herhalingsoefeningen onder de wapenen wordt geroepen.

Zooals de toestand nu is, wordt de gewone dienstplichtige voor eerste oefening bij de onbereden wapens in het algemeen voor den tijd van 5½ maand opgeroepen. Als regel valt deze periode omstreeks het 19e levensjaar van den betrokkene.

Beperken wij ons tot deze groep van dienstplichtigen, waartoe alle reden bestaat, omdat zij het overwegende gedeelte van het jaarlijksche contingent bevat, dan moet worden geconstateerd, dat er voor de werkgevers zeer groote bezwaren rijzen, het dienstverband gedurende den tijd van eerste opkomst te laten voortbestaan.

Ook de wetgever stelt zich op het standpunt, dat een wijziging in de dienstverhouding tengevolge van opkomst onder de wapenen als normaal moet worden aangenomen. Men denke hierbij aan de wet op de arbeidsovereenkomst.

In artikel 1638c 3e lid van het burgerlijk wetboek wordt bepaald, dat de arbeider zijn aanspraak op loon voor een korten naar billijkheid berekenden tijd behoudt, wanneer hij tengevolge van de vervulling eener door de wet of overheid zonder geldelijke vergoeding opgelegde wettelijke verplichting verhinderd is geweest zijn arbeid te verrichten. In de Memorie van Toelichting van de wet op de arbeidsovereenkomst wordt met name de militaire dienst hiervan uitgesloten geacht. Zoo ook in de jurisprudentie (rechtbank Maastricht 28 December 1916, en kantongerecht Leeuwarden 19 Juni 1915).

Als motief voor deze uitzondering geeft de Memorie van Toelichting aan, dat hier vergoeding van overheidswege plaats vindt. Of deze overweging juist moet worden geacht mag intusschen worden betwijfeld, gezien het feit, dat de dienstplichtige aan geldloon slechts eenige kwartjes per week ontvangt. Doch hoe dit zij, vastgesteld mag worden, dat de wet op de arbeidsovereenkomst practisch als normaal aanvaardt, dat de verplichtingen van den werkgever tot betaling van loon eindigen op het oogenblik waarop de werknemer zijn militairen dienstplicht gaat vervullen. Nog sterker wordt dit tot uitdrukking gebracht in de Ziektewet. Deze wet bevat in artikel 1 lid 1 sub e de bepaling, dat buiten de Ziektewet valt degene, die ter vervulling van den militairen dienstplicht in werkelijken dienst is, terwijl in artikel 55 lid 5 van deze wet een soortgelijke bepaling wordt aangetroffen omtrent aanspraak op ziekgeld na het einde der verzekering.

Ook hier gaat de wetgever dus uit van het principe, dat tijdens het vervullen van den militairen dienstplicht de arbeidsovereenkomst een einde neemt, althans de essentiele factoren daarvoor ontbreken, terwijl aanspraak op ziekgeld is losgemaakt van het al dan niet blijven voortbestaan van den rechtsband tusschen werkgever en werknemer.

Gezien derhalve ook de opvattingen van wetgever en rechterlijke macht, moet het beëindigen van de dienstbetrekking met name, wanneer de eerste oefeningstijd voor den dienstplicht aanvangt, een volkomen regelmatig verschijnsel worden genoemd.

Iets anders is de wenschelijkheid ontslag in verband met militairen dienst zoo mogelijk gepaard te doen gaan met de toezegging, dat er door den werkgever naar zal worden gestreefd den dienstplichtige na afloop van den dienstitijd wederom te werk te stellen. In vele gevallen zal zulks naar het schijnt wel plaats vinden, doch men moet de zaak niet omkeeren en in die gevallen, waarin tengevolge van veranderende omstandigheden het den werkgever niet meer mogelijk is zijn vroegeren werknemer in dienst te stellen, zoodat ontslag los van het vervullen van den dienstplicht toch zou hebben moeten plaats vinden, hem daarvan verwijten te maken.

Daarbij komt nog iets. In vele gevallen, waarin als motief voor het ontslag wordt aangegeven, dat de betrokkene zich in militairen dienst moet begeven, berust de werkelijke oorzaak op andere omstandigheden. Meermalen wordt het feit van den militairen dienstplicht door sommige patroons aangegrepen om zich van een minder geschikte kracht te ontdoen. Men kan veilig aannemen, dat in die gevallen het ontslag wellicht reeds vroeger zou hebben plaats gevonden. Het gaat er nu niet om, of een dergelijke handelwijze al dan niet aanbeveling verdient, maar in ieder geval is het voordeel voor den betrokken werknemer, dat in zijn ontslagbrief als reden van het ontslag niet onbekwaamheid wordt genoemd, doch het vervullen van den dienstplicht, waarmede hij toch zeker niet slechter behandeld is dan wanneer de werkelijke reden wordt opgegeven. Ook komt het voor, dat werkzaamheden, die meer in het bijzonder geschikt zijn voor jeugdige personen, worden beëindigd, waarvoor het tijdstip, waarop de betrokkene voor militairen dienstplicht wordt opgeroepen, als leeftijds-grens wordt aangenomen. In dergelijke gevallen kan niet worden ontkend, dat de dienstplichtige er beter aan toe is, wanneer het ontslag, dat hem toch zou zijn gegeven, samenvalt met het tijdstip van het vervullen van zijn militairen dienstplicht.

Al deze omstandigheden doen zich, zooals werd opgemerkt, meer in het bijzonder voor, wanneer de eerste oefening onder de wapenen plaats vindt. Zou men al kunnen zeggen, dat het leggen van een direct verband tusschen het ontslag en het vervullen van den militairen dienstplicht niet in alle opzichten gelukkig kan worden genoemd, dan brengt dit nog eenszins mede, dat ter voorkoming van benadeeling van de belangen van den werknemer door en tengevolge van den dienstplicht „wettelijke maatregelen” door de Overheid dienen te worden getroffen, zooals door sommigen wordt voorgestaan.

Bij herhalingsoefeningen ligt de situatie eenigszins anders. In het algemeen zal de werkgever zijn arbeider, die voor 20 dagen onder de wapenen wordt geroepen, de redelijke zekerheid openen, dat hij weder te werk zal worden gesteld. Gebeurt dit niet, dan moet de oorzaak van het ontslag veelal in andere omstandigheden worden gezocht dan die, welke betrekking hebben op de deelneming aan herhalingsoefeningen. Hier speelt ook het geval, dat de gelegenheid wordt aangevat om zich te ontdoen van krachten, waarop geen prijs wordt gesteld en die toch te eniger tijd zouden worden ontslagen, een rol. Dikwijls wordt hierbij vergeten, dat ook hier het ontslag in verschillende gevallen wordt uitgesteld juist tot de herhalingsoefeningen beginnen. Dit wil nu weer

niet zeggen, dat iedere werknemer na deelneming aan herhalingsoefeningen niet meer wordt te werk gesteld wegens ongeschiktheid, doch in het algemeen mag worden vastgesteld, dat werkgevers, die een arbeider enkel en alleen niet meer willen terugnemen „omdat” hij voor twintig dagen onder de wapenen wordt geroepen, gelukkig tot de zeer groote zeldzaamheden behooren.

Wat nu te denken van Regeeringsmaatregelen, om ontslag door en tengevolge van het vervullen van militaire verplichtingen te voorkomen?

Uit het bovenstaande moge blijken, dat men zich daartoe niet moet laten verleiden door enkele gevallen, waarin schijnbaar vervulling van den militairen dienstplicht direct de oorzaak van het ontslag is geweest. Doch indien dit werkelijk het geval is en men dus inderdaad zou moeten spreken van „onvaderlandslievende” werkgevers, dan is het wel duidelijk, dat dwangmaatregelen in die gevallen geen baat zullen kunnen brengen. Hoogstens zal men kunnen bereiken, dat als reden van ontslag niet meer wordt opgegeven het vervullen van den militairen dienstplicht, doch voor den betrokkene maakt dit al zeer weinig uit. Reeds teveel wordt een beroep op de overheid gedaan om maatregelen te treffen, welke tenslotte toch niet doorvoerbaar zijn. In die gevallen worden de voorschriften met voeten getreden tot schade van het gezag van de overheid.

Ook zal men goed doen zijn verwachtingen omtrent de voorstellen, welke door de in te stellen commissie t.z.t. mogelijk zouden worden ingediend, niet te hoog te spannen, te meer al, omdat het een vrijwel onmogelijke taak schijnt die gevallen te onderkennen, waarin kennelijke achteruitstelling van dienstplichtigen plaats vindt, zulks in onderscheiding van die gevallen, waarin dienstplicht uitsluitend „pour le besoin de la cause” wordt aangevoerd.

In dit verband is het wellicht niet ondienstig nog te wijzen op de Dienstplichtwet, die de mogelijkheid openlaat tot vrijstelling wegens kostwinnerschap en wegens persoonlijke onmisbaarheid. De overheid beschikt aan de hand hiervan reeds over zekere ervaringen omtrent de vraag, hoe het in het algemeen gesteld is met het behoud van de werkgelegenheid van den dienstplichtige, met name in die gevallen, waarin ontslag den betrokkene het scherpst zou treffen. Het is zeer zeker niet uitgesloten, dat de ervaringen van de overheid op dit stuk minder bedenkelijk zullen zijn dan de voorstellers van wettelijke maatregelen waarschijnlijk vermoeden.

Tenslotte moge erop worden gewezen, dat in werkgeverskringen zeer wel de moeilijkheden voor den betrokkene in verband met zijn dienstplicht worden gevoeld. Regelmatig vindt men de opwekking voor werkgeverszijde dienstplichtigen vooral niet achter te stellen.

Eindigen wij met een zinsnede uit een artikel in „De Nederlandsche Werkgever” van 26 Maart 1936, waarin een zoodanige opwekking was geplaatst:

„Van een beroep op het beste in den mensch gaat in den regel heel wat meer invloed uit, dan van wettelijke gebods- of verbodsbepalingen.”

Mr. P. STEINZ.

DE LUCHTVERBINDING TUSSEN NEDERLANDSCH-INDIË EN DE PHILIPPIJNEN.

Men zal zich den wedloop, in October 1936, herinneren van drie Amerikaansche journalisten, die zich ten doel hadden gesteld om, zooveel doenlijk gebruik makend van bestaande luchtdiensten, binnen den kortst mogelijken tijd een reis om de wereld te maken. Een van hen, de heer Ekins, die per luchtschip van New-York naar Frankfurt en vervolgens per K.L.M. naar Batavia vloog, charterde aldaar een vliegtuig van de N.V. Koninklijke Nederlandsch-Indische Luchtvaart Maatschappij (K.N.I.L.M.), dat hem via Balikpapan naar Manilla op de Philippijnen bracht,

waarna hij per Clipper van de Pan American Airways naar de Vereenigde Staten doorreisde. Dit was de eerste maal, dat een vliegtuig der K.N.I.L.M. den afstand tusschen Nederlandsch Oost-Indië en de Philippijnen overbrugde; thans ziet het er naar uit, dat de vergunning voor een regelmatigen luchtdienst (Batavia)-Soerabaia-Bandjermasin-Balikpapan-Tarakan-Zamboanga-Manilla, aanvankelijk éénmaal per week te vliegen, weldra verleend zal worden.

De K.N.I.L.M. exploiteert sinds Februari 1936 een regelmatigen en zeer goede resultaten opleverenden weekdienst met Douglas-vliegtuigen op Balikpapan, die in Januari van dit jaar werd doorgetrokken naar Tarakan. Vandaar naar Manilla is nog slechts een betrekkelijk kleine stap; het traject (via Zamboanga) is pl.m. 1500 km lang. Zou nu, gelijk wordt verwacht, de toestemming tot deze verlenging worden gegeven, dan zal de K.N.I.L.M. hiertoe vermoedelijk terstond overgaan; tevens wordt dan reciprociteit ten aanzien van een luchtdienst vanuit de Philippijnen op Indië verleend, welke dienst dan t.z.t. waarschijnlijk zal worden geëxploiteerd door de Pan American Airways (P.A.A.), in samenwerking met de K.N.I.L.M.; vermoedelijk zal de P.A.A. niet onmiddellijk aan de exploitatie deelnemen, in verband met de vele werkzaamheden voor de verdere ontwikkeling van haar Pacificdienst en de voorbereiding van de Oceaanlijn. Het is practisch mogelijk den afstand Manilla-Soerabaia in één dag te vliegen. Het ligt echter in de bedoeling van de K.N.I.L.M. om het traject over twee dagen te verdeelen, met overnachten te Tarakan.

Manilla zal in de toekomst ongetwijfeld een zeer belangrijke sleutel in het internationale luchtverkeer worden. De afstand Manilla-Hongkong is slechts 1150 km, of wel ongeveer 5 vliegreizen. Manilla-Sjanghai is pl.m. 1900 km, hetgeen ongeveer gelijk staat met 8 vliegreizen. Manilla-Tokio is pl.m. 2950 km, of wel pl.m. 12 vliegreizen. Terwijl geen van deze trajecten op het oogenblik in exploitatie is, is zulks wel het geval met het enorme traject Manilla-San Francisco, via Honolulu, Midway, Wake en Guam. De overtochtsduur bedraagt op het oogenblik 5 dagen; de lijn wordt geëxploiteerd door de grootste Amerikaansche luchtvaartmaatschappij, de Pan American Airways, die ook vele diensten exploiteert in Noord- en Zuid-Amerika en een luchtnet heeft ter lengte van pl.m. 40.000 mijl; zij exploiteert haar lijnen met 110 vliegtuigen en 225 vliegtuigbestuuders. Op het oogenblik doen op het traject Manilla-San Francisco de z.g. China Clippers dienst, vliegbooten uitgerust met 4 motoren. De route wordt éénmaal per week gevlogen en is ongeveer één jaar in exploitatie; sinds October van het vorige jaar is de dienst voor passagiersvervoer opengesteld. Thans heeft de maatschappij opdracht gegeven tot den bouw van eenige groote Boeing-vliegtuigen, ieder van 36 ton.

Het is duidelijk, dat de totstandkoming van de lijn Soerabaia-Manilla van groot belang is. In dat geval zal de afstand tusschen Nederlandsch Oost-Indië en de Vereenigde Staten van Noord-Amerika tot 7 dagen teruggebracht worden en ongetwijfeld zal naast een groot postvervoer ook een aanzienlijk passagiersverkeer op deze doorverbinding ontstaan. Nederlandsch-Indië is dan door de lucht verbonden met Europa, Afrika, Azië, Noord-Amerika en Australië.

Het ligt in het voornemen om zeer binnenkort, misschien reeds in April, de lijn San Francisco-Manilla te verlengen tot Hongkong, vermoedelijk in samenwerking met Imperial Airways. Aldaar wordt weer aansluiting gegeven op de door Imperial Airways geëxploiteerde luchtverbinding Hongkong-Penang, welke laatste plaats een haltepunt is in de groote K.L.M.-verbinding Amsterdam-Batavia, terwijl Penang eveneens door Imperial Airways wordt aangedaan met haar lijn Londen-Singapore-Australië.

Omtrent de eventuele instelling van luchtdiensten vanuit Manilla op Sjanghai en Tokio is op het oogenblik nog niets bekend. Het staat wel vast, dat ook

deze verbindingen voor Nederlandsch-Indië van belang zijn, gezien het groote scheepsverkeer op die plaatsen. Thans tracht een Japansche luchtvaartmaatschappij de toestemming te verkrijgen voor het traject Tokio-Manilla. Ook de aansluiting van het luchtverkeer van Europa op Japan zal dan voorlopig via Manilla voeren. Tenslotte dient nog vermeld, dat Imperial Airways ook plannen heeft voor een verbinding Singapore-Manilla.

Uit dit alles blijkt wel, welk een belangrijke rol Manilla in het luchtverkeer zal spelen, want men dient bijv. de lijn Tokio-Manilla niet alleen te zien in een lokaal verband, doch als schakel in de verbinding tusschen het Verre Oosten en Australië. Alleen het verkeer tusschen de Vereenigde Staten van Noord-Amerika en Australië zal vermoedelijk op den duur niet over Manilla worden geleid, doch via een aftakking van de groote lijn vanuit Guam naar het Zuiden.

Behalve het bovengenoemde transitoverkeer op een lijn Soerabaia-Manilla, zal zeer zeker ook het lokaal verkeer zich kunnen ontwikkelen. Manilla is de hoofdstad van het ruim 7000 eilanden tellende gebied der Philippijnen en heeft 350.000 inwoners. Twee luchtvaartmaatschappijen, de Philippine Aerial Taxi Co. en de Ilo Ilo Negros Air Express Co., die geen Overheidssubsidie hebben, doch een postcontract, onderhouden tusschen de voornaamste eilanden eenige luchtdiensten. Het totale passagiersvervoer bedroeg in 1934: 21.000. Tot heden hebben de Philippijnen weinig geld gestoken in de luchtvaart; de vloot der beide maatschappijen is dan ook betrekkelijk klein en niet in alle opzichten modern. Het is evenwel te verwachten, dat een vrij aardige lading aanwezig zal zijn voor een luchtverbinding als boven omschreven, zoodat het tot stand komen hiervan zoowel uit een oogpunt van lokaal- als van transitoverkeer, van groot belang kan worden geacht. Bovendien komt dan de Nederlandsche luchtvaart in nauwe aanraking met de Amerikaansche en eventueel met de Engelsche en zal men trachten een zoo nauw mogelijke samenwerking tot stand te brengen, hetgeen uit internationaal oogpunt bezien als zeer belangrijk kan worden beschouwd.

Mr. L. H. SLOTEMAKER.

TWEDE ONDERZOEK NAAR DE LEVENSONSTANDIGHEDEN VAN ONDERSTEUNDE GEZINNEN TE 's-GRAVENHAGE.

Nadat in 1932 door het Statistisch Bureau der gemeente 's-Gravenhage een onderzoek was ingesteld naar de levensomstandigheden van ondersteunde gezinnen — het eerste op dit gebied in Nederland — zijn er een aantal in andere plaatsen gevolgd.

Wij noemen de enquête van Dr. M. H. Tromp te Utrecht in 1934: De voeding in het gezin van den werklooze; het onderzoek door het Gemeentebestuur van Krimpen a. d. IJssel, gepubliceerd in 1935, vervolgens het proefschrift van Dr. S. A. ten Bokkel Huinink in 1936: De voeding van de gezonde en zieke werkloozen te Schiedam (April 1935), terwijl onlangs verschenen is het definitieve rapport betreffende „Onderzoek naar den toestand van ondersteunde werkloozen en hun gezinnen (Oct. 1934—Febr. 1935) te Amsterdam”.

Thans is verschenen de publicatie van de uitkomsten van het „Tweede onderzoek naar de levensomstandigheden van ondersteunde gezinnen te 's-Gravenhage”.

* * *

Dr. ten Bokkel Huinink betuigt zijn instemming met de meening van Dr. Heyermans (Dir. v. d. Geneeskundigen Dienst te Amsterdam), dat als de ideale methode van onderzoek is te beschouwen, die enquête, welke berust op een budgetonderzoek, hetwelk de basis vormt van het onderzoek naar eventuele onder-

voeding van het werkloozengezin, terwijl daarnaast meting en weging van de betreffende personen moet plaats hebben.

Indien deze uitspraak juist is, dan benadert het tweede onderzoek te 's-Gravenhage vrij dicht de ideale methode.

Voorop stond het budgetonderzoek; dat verschaft de gegevens voor een onderzoek naar de voedingswaarde van het verbruikte, terwijl tenslotte alle personen tweemaal aan een geneeskundig onderzoek zijn onderworpen.

In het Haagsche onderzoek treft allereerst de vergelijking van den toestand der gezinnen in 1932 met dien in 1935, welke vergelijking dan beperkt moet blijven tot de georganiseerde werkloozen.

Daarnaast werden in 1935 in het onderzoek betrokken ongeorganiseerden en armlastigen, in totaal 130 gezinnen.

De beteekenis van een dergelijk onderzoek kan gemeten worden met het feit, dat, naar dezer dagen bleek, thans nog ongeveer 1/6 deel der Haagsche bevolking op steun is aangewezen!

De vergelijking 1932—1935 is daarom ook van beteekenis, omdat tusschen beide onderzoekingen de steun sterk verlaagd is en de financieele omstandigheden der ondersteunden thans eer slechter dan beter is te achten dan in 1935.

Enkele gegevens mogen hier volgen.

In 1932 was 1/3 deel der gezinshoofden een jaar en langer werkloos, in 1935 bijna 1/2 deel of naar verhouding ruim 2 maal zooveel. Of wel: in 1932 was 1/4 deel der werkloozen langer dan twee jaar zonder arbeid en op steun aangewezen, in 1935 bijna de helft.

Deze langere werkloosheid alleen reeds moest leiden tot verdere verarming in de gezinnen.

Wat de inkomsten betreft, het volgende:

De gemiddelde ontvangsten in geld verminderden van f 20.48 tot f 17.25 of met f 3.23 per week = met 15.9 pCt.

Houdt men rekening met den verstreken steun in natura, dan blijkt de vermindering van de ontvangsten (uit welken hoofde dan ook) te bedragen 16.2 pCt.

Bij deze percentages is in aanmerking te nemen, dat de kosten van het levensonderhoud een kleine stijging vertoonden in 1935 t.o.v. 1932 en anderzijds, dat de gemiddelde gezinssterkte in 1935 wat groter was dan in 1932, of wel, dat de kinderen wat ouder waren.

De gemiddelde gezinssamenstelling in 1932 is vast te stellen op man, vrouw en 3 kinderen van 3, 5 en 7 jaar, en in 1935 op man, vrouw en 3 kinderen van 5, 7 en 11 jaar.

Door beide omstandigheden is er in 1935 eenig nadeel voor de gezinnen boven de vermelde vermindering der inkomsten.

Welke wijzigingen onderging nu de besteding van het „inkomen”?

Wij hebben een kort resumé gemaakt van de uitvoerig gepubliceerde gegevens.

	Gezinsuitgaven per week		Wijziging in pCt.
	1932	1935	
Voeding.....	f 8,52 ⁶	f 7,61 ⁶	— 10,7 pCt.
Huishuur	„ 5,55 ⁶	„ 5,43	-- 2,3 „
Kleeding,schoeisel,huisr. „	2,32 ⁶	„ 1,26	— 45,8 „
Gas en electriciteit	„ 1,34 ⁶	„ 0,83	— 38,3 „
Ontspanningsuitgaven, rooken	„ 0,54	„ 0,39	— 27,8 „
Totaal incl. over. uitg.	f 21,56 ⁶	f 18,11 ⁶	— 16,- pCt.

Hierbij is aan te teekenen, dat de post brandstoffen buiten rekening is gelaten (de brandstoffen werden gratis verkregen op bons via Maatschappelijk Hulpbetoon), omdat het onderzoek 1932 meer in den winter werd gehouden en dus meer in het stookseizoen viel. Alle overige schenkingen in natura zijn als gezinsuitgaven beschouwd.

De voedingsuitgaven ondergingen — blijkens het vorenstaande — een kleiner verlaging dan de totale uitgaven: uit de publicatie blijkt, dat verdere versoering in de voeding optrad en bezuinigd werd voor zoover de voedingswaarde van het verbruikte daar- onder niet te zeer leed.

Merkwaardig is te zien, dat de uitgaven welke men als min of meer „luke” kan beschouwen zeer sterk verminderden.

Wij noemen de uitgaven aan boter, kaas, vleesch- waren, chocolade, koekjes, kaakjes en fruit welke tezamen daalden van 76 cent tot 38½ cent per gezin per week of met bijna 50 pCt.

Er is voorts bij de gezinnen een duidelijke wending in de uitgaven, welke naar eenzijdiger voeding: brood- voeding, gaat, door afgenomen verbruik o.a. van vleesch, groenten en aardappelen en toegenomen broodverbruik (vooral oud brood nam toe). Teekenen wij aan, dat naast de uitgaven der gezinnen alle ver- bruikte hoeveelheden van de voedingsartikelen zijn verantwoord.

In overeenstemming met de algemeene huurbewe- ging in de lagere huurklassen vertoont de post huur slechts een zeer geringe daling. Nu dus op twee zeer belangrijke onderdeelen van het budget: voeding en wonen niet voldoende kon worden bespaard, moesten andere uitgaven sterker dalen. In bovenstaande samenvatting werd de grootste „besparing” gevonden op kleding, schoeisel en huisraad; de vermindering van den post kleding bedraagt 48.3 pCt., die voor schoeisel 53.3 pCt. en voor huisraad 29 pCt.

De kledingvoorziening — in ruimeren zin — heeft het dus vooral moeten ontgelden.

Het rapport vermeldt een duidelijk uitgesproken ervaring der gezinnen: Met de voeding ging het nog wel, maar op deze wijze doorgaande zou het kleding- vraagstuk zeker vastlopen.

Een bevestiging daarvan geven de budgetaire ge- gevens mede in verband met de omstandigheid, dat van de geringe bedragen als uitgaven aan kleding en schoeisel tezamen geboekt ruim 40 pCt. als schen- king is ontvangen, terwijl van het zelf bestede be- drag wederom bijna 40 pCt. is uitgegeven aan repa- raties en afbetaling van artikelen vóór het onderzoek aangeschaft.

Daarmee is aangegeven, dat de werklooze als koo- per van nieuwe kleding en schoeisel vrijwel geheel van de markt is verdwenen.

Hetzelfde geldt voor „huisraad”; deze post daalde gerekend per gezin per week met rond 30 pCt. En vergelijkt men nu den opbouw van dezen post, dan krijgt men het volgende:

	1932	1935
Uitgaven in pCt. van „huisraad”		
Schenkingen	18.4 pCt.	26.1 pCt.
Afbetalingen	32.5 „	47.6 „
Betaalde aankopen	49.1 „	26.3 „

De zelf betaalde aankopen daalden met ruim 60 pCt., terwijl deze aankopen voornamelijk betreffen artikelen voor dagelijksch gebruik of reparaties daar- aan.

Van koopkracht is hier geen sprake meer.

De behoeftenbevrediging laat veel te wenschen over en realiseert men zich nu, dat na de depreciatie juist deze posten een sterke en doorgaande stijging vertoo- nen (blijkens de gegevens inzake de kosten van het levensonderhoud door het Bureau gepubliceerd), wel- ke in Februari 1937 onderscheidenlijk bedroeg 22.1, 16.7 en 11.6 pCt., dan zijn dit feiten, welke er op wijzen, dat in dit opzicht de moeilijkheden stellig zijn toegenomen na het gehouden onderzoek.

De budgets der ongeorganiseerden en die der arm- lastigen vertoonen slechts weinig afwijking.

Een enkel woord over de voedingswaarde van het verbruikte.

Prof. Dr. E. Gorter te Leiden gaf het Bureau voor- lichting ten aanzien van de gegevens omtrent het vitaminengehalte der voeding en heeft zich vereenigd

met de beschouwingen van het Bureau met betrek- king tot de voedingswaarde van hetgeen door de ge- zinnen is verbruikt.

Enkele conclusies.

Gerekend voor alle 129 gezinnen tezamen is er geen tekort aan calorieën, het eiwitgehalte van de voeding is normaal en het vetgehalte zeker voldoende. Hierbij werd uitgegaan van de door Prof. Gorter reeds vroeger aangegeven norm, dat als ondervoeding is aan te merken een voeding per gezinseenheid per dag van 2500 calorieën en daaronder, terwijl daar- naast als een te laag eiwitgehalte is aangenomen een aantal lager dan 280 eiwitcalorieën.

Wat de gezinnen individueel betreft, werd bij 21.7 pCt. de voeding onvoldoende genoemd, (bij 34.4 pCt. der armlastigen, 23.5 pCt. der ongeorganiseerden, 14.3 pCt. der georganiseerden). In 1932 werd onder- voeding in 10 pCt. der gevallen geconstateerd bij de georganiseerden en thans bij 14.3 pCt.

Gerekend voor alle georganiseerden daalde het aan- tal calorieën met ongeveer 4 pCt., terwijl de kosten der voeding per 1000 calorieën per dag daalden met 16.7 pCt.

Een sterke bezuiniging derhalve zonder dat de voedingswaarde van het verbruikte sterk naar be- nedden ging.

In 1932 constateerde Prof. Gorter, dat in 50 pCt. der gevallen van ondervoeding de gezinnen door raad- geving omtrent de voedingswijze voldoende zouden zijn te helpen geweest, thans blijkt dit in nog geen 30 pCt. der gevallen mogelijk.

* *

Het geneeskundig onderzoek, door twee doktoren van den Geneeskundigen dienst ingesteld, eenmaal tijdens het budgetonderzoek en eenmaal een halfjaar later leidde o.a. tot de volgende conclusies.

Gerekend over alle gezinnen tezamen bij het eerste onderzoek is de voedingstoestand bij 21.4 pCt. der ouders matig en bij 2.6 pCt. onvoldoende, bij 14.5 pCt. der kinderen matig en bij 2.8 pCt. onvoldoende.

Uit de gewichtsveranderingen, welke hebben plaats gehad blijkens de weging bij het eerste en het tweede onderzoek worden de volgende cijfers berekend: 23.4 pCt. der ouders (ziekelijken er buiten gerekend) is in gewicht afgenomen en 1.8 pCt. der kinderen.

De volgende conclusie wordt getrokken.

Bij de kinderen kan zeker niet van achteruitgang in voedingstoestand gesproken worden: zij zagen er bovendien over het geheel genomen gezond uit. Moge bij de ouders in het algemeen ook niet van vermin- derden voedingstoestand gesproken worden, zoo is toch het percentage van in gewicht afgenomenen van dien aard, dat zeker de vraag rijst, of niet de ouders zich ten bate van de kinderen met te weinig voeding moeten tevreden stellen.

Dat het geneeskundig onderzoek naar verhouding gunstiger uitkomsten geeft dan het onderzoek naar de waarde van de voeding, moet hierdoor verklaard worden, dat een tekort aan voeding eerst na geruimen tijd waarneembaar is aan den lichamelijken toestand der betreffende personen.

Bovendien is er rekening mede te houden, dat 22 gezinshoofden tusschen het eerste en het tweede on- derzoek gedurende eenigen tijd eigen inkomsten uit arbeid en geen ondersteuning genoten gedurende meer dan 4 weken, hetgeen duidelijk aanwijsbaar zoowel ten aanzien van de voeding als ten aanzien van den voedingstoestand der betrokkenen tot gunstiger uit- komsten leidde.

* *

Bij de beoordeeling van de gegevens in het voren- staande vermeld is er rekening mede te houden, dat de gezinshoofden behoorden tot de betere arbeiders- klasse en een deel bijv. wat de financieele positie vóór de werkloosheid betreft, boven die van de ge- goede arbeidersklasse uitkwam en gerekend kan

worden tot de kleine middenstanders. En voorts, dat gezinnen welke geheel vrijwillig medewerking verleenen aan een dergelijk onderzoek en die medewerking op goede en, blijkens contrôle, op betrouwbare wijze verleenen, moeten behooren tot de „geregeld” levende gezinnen. Het onderzoek toonde voorts aan, dat de gezinshoofden in het algemeen — het huishouden geleid door de vrouw — eigenschappen van nauwkeurigheid en nauwgezetheid bezaten en er op uit waren het „inkomen” doelmatig te besteden.

J. RENSEN.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING. „SNELHEID” ALS FACTOR IN DE AUSTRALISCHE WOLVAART.

Dr. R. Brandes de Roos te Sydney schrijft ons:

De Australische wol wordt aan de markt gebracht door de z.g. „Wool Brokers” of „Auctioneers”, die de productie, waar noodzakelijk, reeds financieren en dus een groot belang hierbij hebben. Hiertegenover staan de koopers, de z.g. „Wool Buyers”, die wat nationaliteit betreft en vorm, waaronder zij optreden, zeer verschillend zijn aangelegd. Men kan bij hen echter een onderscheid maken tusschen commissionnaires, die voor derden koopen en tusschen vertegenwoordigers, die rechtstreeks een bepaalde belangengroep vertegenwoordigen. Alle zijn echter groote huizen met vaste kantoren.

Wolmarkten worden gehouden in alle hoofdsteden van de staten en te Geelong (Victoria). De wolkoopers opereeren echter hoofdzakelijk in twee groepen. De eerste groep bezoekt de wolveilingen te Sydney en te Brisbane, welke om deze reden beurtelings worden gehouden. De tweede groep bezoekt de veilingen van Victoria, Zuid-Australië en Tasmanië. Tengevolge van de afgelegde ligging heeft de wolmarkt van West-Australië een eenigszins geïsoleerd karakter.

Bij de veiling is de wol aanwezig in de marktplaats in speciaal voor wol-opslag gebouwde pakhuizen. Het transport van de wol vindt plaats door de verschillende scheepvaartmaatschappijen in vrije concurrentie. Er worden zoowel grootere partijen tegelijk verzonden in wolschepen, die gedurende den tijd van de veilingen in de marktplaats gereed worden gehouden als kleinere partijen, die met mailstoomers gaan, enz.

Het laden van een vrachtschip duurt normaal 3 à 4 dagen, waarbij ingesloten de tijd noodig voor het z.g. „dumpen” van de balen, d.i. het persen van de balen op een kleiner volume. De tarieven worden berekend per gewichtseenheid (lb.), zoodat het persen gaat ten voordeele van de scheepvaartmaatschappij. Deze is echter gehouden aan een grens, doordat te zwaar gesterpe wol moeilijkheden geeft bij de verwerking.

Ondanks dit persen blijven de balen soortelijk licht, zoodat wol alléén geen lading geeft. Als bijlading kunnen dienen alle stoffen van hoog soortelijk gewicht. In de practijk bestaat de bijlading meestal uit graan of ertsen. Dat scheepvaartmaatschappijen van alle nationaliteiten hierbij mededingen volgt uit het onderstaande lijstje:

Vlag, waaronder de wol van 1935/36 werd vervoerd.

Engelsche	1.454.500 balen
Japansche	615.900 „
Duitsche	284.000 „
Scandinavische	182.900 „
Nederlandsche	108.400 „
Fransche	64.600 „
Amerikaansche	48.400 „
Italiaansche	13.900 „
Diversen	4.700 „
Totaal	2.777.300 balen

Het Nederlandsche belang bij het woltransport berust voornamelijk bij de Holland-Australië lijn.

Wol is een seizoen-product, waarvan de verkoop loopt van begin September tot einde Maart. Buiten dit seizoen vinden geen belangrijke verkoopen meer plaats en komen alléén bijzondere partijen, zooals

zulke, die te hoog gelimiteerd waren, ter veiling. In normale jaren, waarin de productie in evenwicht is met de vraag, zal dus, juist vóór het begin van het seizoen, de hoeveelheid beschikbare wol het geringst zijn. De voorraden in de fabrieken raken op en vragen aanvulling. Hier treedt snelheid voor het eerst als factor op in het woltransport.

Ieder nieuw seizoen staat de markt voor de vraag, hoe de prijzen zich zullen ontwikkelen. Het is niet alléén, dat vraag en aanbod gedurende de afgevoerde vijf maanden latent bleven, maar hiernaast, dat een nieuw product aan de markt wordt gebracht, dat tengevolge van veranderde klimatologische omstandigheden gedurende den groei, zooals bijv. droogte, een ander voorkomen en andere eigenschappen kan bezitten. Nadat de wol op den sluitingsprijs van het vorig seizoen is ingezet, kunnen de prijzen zich wel dra wijzigen. Buiten de verhouding tusschen vraag en aanbod zal de waarde, die de opkoopters aan de nieuwe wol toekennen, in sterke mate afhangen van de geschiktheid van deze nieuwe wol voor de verwerking. Deze geschiktheid moeten de wolopkoopters schatten en daarom willen de fabrikanten de nieuwe wol zoo spoedig mogelijk in de fabriek hebben om deze schatting te rectificeren. Hier komt dus snelheid ten tweede male als factor in het woltransport voor.

Beide malen, dat een verlangen naar snelheid werd geconstateerd, viel dit juist in het begin van het seizoen (begin September). Beide tendenzen versterken dus elkaar. Inderdaad neemt het belang van snelheid daardoor zóózeer toe, dat de wolmarkt kan worden verdeeld in de periode van de eerste twee maanden; d.i. tot aan de aankomst en verwerking van de eerste zendingen in de fabrieken, en de tweede periode, die pas hierna begint.

De vraag rijst nu, hoe de scheepvaartmaatschappijen tegemoet komen aan dit verlangen naar snelheid. Deze tegemoetkoming vindt plaats als volgt:

a. Voor de eerste transporten worden de snelste schepen gereserveerd.

b. Deze blijven laadgereed in de havens liggen.

c. Het vertrek van deze schepen vindt plaats aansluitend aan de veilingweek. De veilingweek loopt van Maandag t/m. Donderdag. Indien het laden 3 dagen in beslag neemt (excl. Zondag), dan vindt het vertrek dus plaats op Dinsdag.

d. De schepen doen geen tusschenhavens aan, tenzij voor het innemen van brandstof.

e. In den loop der jaren werden snellere schepen in de wolvaart gebracht.

De manier, waarop de scheepvaartmaatschappijen vooral bij den inzet van de wolveilingen aan de behoefte van snelheid tegemoet kwamen, brengt al direct de gedachte naar voren om tusschen de concurrerende wolschepen in het begin van het seizoen een race te organiseren. Bovendien was voor een zoodanige race alle ondergrond aanwezig. In de eerste plaats historisch.

In het begin dezer eeuw werd de wolvloot voor een groot deel versterkt door gewezen „China-clippers”, zeilschepen uit de theevaart van China op Engeland, die verdrongen waren door de snellere stoomschepen. Deze brachten het begrip racen met zich mede uit de „Tea-races” van de 80er en 90er jaren. Schepen als de „Cutty Sark”, een bijzonder snel gebouwde tea-clipper, die later nog lang dienst deed in de wolvaart, verdienen in dit verband speciale vermelding. In de tweede plaats vond een wolrace een goeden resonance-bodem in de Australische mentaliteit en de structuur van de Australische volkshuishouding. Wol vormde hiervan het hoofdproduct; de ontwikkelde snelheid verkortte den afstand met het moederland en het idee van „racen” appeleerde aan den sportieven geest van de Australiërs, bij wie racen en wedden vanaf de geboorte in het bloed zit. De eigenlijk drijvende kracht van de races wordt echter gevormd door het verlangen van concurrerende

scheepvaartmaatschappijen om reclame te maken met haar nieuwe aan de wolvaart toegevoegde schepen.

De races in de wolvaart zijn bekend als de „Wool-Derby”. De „Wool-Derby” vindt dus plaats in de eerste helft van September. De start is te Sydney, het eindpunt in de eerste Europeesche aanloophaven, gewoonlijk Duinkerken; zij draagt een absoluut vriendschappelijk karakter.

De lijst van de vanaf 1927 overwinnende schepen is als volgt, waarbij vermeld worden de respectieve vaartijden:

Jaar	Naam v/h. schip	Dagen	Uren	Min.
1927	Meriones	33	—	—
1928	Termeraire	34	—	30
1929	Port Alma	32	15	11
1930	Port Alma	32	7	45
1931	Deucalion	25	—	—
1932	Tanimbar	31	13	2
1933	Tricolor	30	19	2
1935	Port Wyndham	30	5	45

Van deze schepen behoorden de Meriones en de Deucalion aan de Blue Funnel lijn, waren de Termeraire, Tanimbar en Tricolor Noren en behoorden de beide Port-booten aan de Port & Dominion lijn.

Uit het voorafgaande volgt, dat Nederland in de laatste jaren niet meer met vrucht naar den wimpel heeft gedongen. Wel werd in 1935 door de Holland-Australië lijn een goede kans gemaakt met het m.s. Almkerk. Door ziekte van den kok werd het schip echter gedwongen om een tusschenhaven aan te doen, waardoor te veel tijd werd verloren.

Zooals uit het staatiej volgt is de recordhoudster thans wederom de Port and Dominion Line met de Port Wyndham. Afgezien van het meer of minder toevallige succes in de Wool-Derbies is deze maatschappij ook wel een van de meest, zoo niet *de* meest bij de wolvaart geïnteresseerde maatschappij.

In de jaren 1934 en 1936 werd geen Wool-Derby gehouden, terwijl het nog niet zeker is of dit jaar een Derby zal plaats vinden. Grooter evenwicht op de wolmarkt maar vooral vastere verhoudingen in de wolvaart zelve zijn oorzaak, dat de belangstelling voor de Wool-Derby als „race” afneemt. De vaartijden zijn gedurende de laatste jaren niet bijzonder afgenomen; nieuwere en snellere schepen, waarop men gaarne door een nieuw record de aandacht zag gevestigd, werden niet meer aan de vaart toegevoegd. Dit neemt echter niet weg het belang, dat de wolmarkt in de eerste weken heeft bij snel transport. Deze snelheid immers bepaalt, om het te herhalen, de grens tusschen de eerste periode, waarbij de aankopen geschieden, op grond van de geschatte waarde van het nieuwe product als grondstof voor de wolabrieken en als vlugge aankopen ter aanvulling van uitgeputte voorraden, en een tweede periode, die op meer concrete gegevens is gebaseerd.

Daarom zal in September bij wolschepen steeds een verhoogde tendens kunnen worden waargenomen om hun bestemmingsplaats in een zoo kort mogelijken vaartijd te bereiken.

AANTEKENINGEN.

Het industrieel herstel van Japan en de sociale gevolgen.

Aan bovengenoemd onderwerp wijdt Yoshio Kamii in de „Revue Internationale du Travail” een beschouwing, waaraan wij hier het een en ander ontleenen. In het kort volgt allereerst de voorgeschiedenis van het industrieel herstel in Japan.

Nadat Japan tijdens den wereldoorlog een ongekende welvaart had beleefd, volgde in 1920 een crisis. Nog voor deze geëindigd was, vond in 1923 de groote aardbeving plaats. De economische toestand bleef slecht, ook als gevolg van het feit, dat het Japansch prijsniveau de daling van het wereldprijsniveau na den oorlog niet gevolgd had.

In 1929 werd een begin gemaakt met een politiek van wederopbouw van het economisch leven met als doel o.a. de sancering der industrie, verlaging van het prijsniveau en van de productiekosten. Tevens werd de gouden standaard weer hersteld. Deze „aanpassingspolitiek” leed echter schipbreuk tengevolge van het uitbreken der wereldcrisis. De buitenlandse handel werd naar de waarde bijna gehalveerd, de werkloosheid en de tekorten stegen. De devaluatie van het Pond verscherpte de situatie, waarop in December 1931 het gouduitvoerverbod werd afgekondigd.

Zoo begon Japan in 1932 een nieuwe economische politiek, die tot industrieel herstel leidde. Ook nu was uitbreiding van den export het directe doel, doch de middelen waren anders. Die middelen waren: de devaluatie van den Yen, de politiek van expansie in den buitenlandschen handel en de openbare financiën.

De Yen werd, nadat hij steeds meer gedeprecieerd was, in December 1934 gestabiliseerd op een niveau, verre beneden dat van de eveneens gedeprecieerde Engelsche en Amerikaansche valuta's.

Aan de publieke financiën werden zware eischen gesteld door de Mandsjoerische expeditie, de bewapening en de openbare werken. Deze buitengewone uitgaven vormen de laatste jaren een derde deel van de totale uitgaven. De bewapeningsuitgaven stijgen ieder jaar en legden in 1936 op 18 pCt. van het totale budget beslag. Deze buitengewone uitgaven worden bijna geheel uit leeningen bekostigd. De leeningen maakten sinds 1932 jaarlijks een derde deel der totale inkomsten uit.

Feitelijk beteekent deze politiek dus, dat men jaarlijks enorme tekorten heeft. Ten einde de plaatsing der leeningen te vergemakkelijken, werden de fiduciaire uitgifte van de Bank van Japan (via deze worden de leeningen geplaatst) verachtvoudigd en de kapitaaluitvoer belemmerd. Tevens werd de rente aanzienlijk verlaagd.

De export en import stegen geleidelijk; de export werd minder eenzijdig, zoowel wat betreft de artikelen (al vormen textielproducten nog 60 pCt. der totale waarde) als de uitvoerlanden. Stellig waren de devaluatie en de lage loonen de voornaamste factoren, welke tot vergroting van den uitvoer leidden. Belangrijk echter waren ook de sterk gestegen arbeidsproductiviteit en de wettelijke maatregelen tot bevordering van handel en industrie. Juist een hooge arbeidsproductiviteit gecombineerd met lage loonen bevordert het concurrentievermogen.

Reeds in de jaren 1921—'31 werd sterk gerationaliseerd; de jaarlijksche productie per arbeider steeg toen met 76.5 pCt. Het sterkste was de stijging in den mijnbouw en in de textielindustrie. Ter illustratie diene, dat in de spinnerijen en weverijen de arbeidskosten van 1925 tot 1933 resp. met 60 en 68 pCt. daalden. Dit verschijnsel ging in de textielindustrie met tewerkstelling van vrouwen op steeds grootere schaal gepaard. (In 1935 waren 87 pCt. der arbeiders in deze industrie vrouwen).

Van de wettelijke maatregelen tot bevordering van handel en industrie noemen wij de wetten van 1925 betreffende vereenigingen van producenten en van exporteurs. Deze beoogen coöperatieven aankoop van grondstoffen, gecentraliseerden verkoop van de producten, normalisatie, kwaliteitscontrôle en verleenning van credietfaciliteiten voor den export, waaraan later nog toegevoegd werden prijsregeling en regeling der exportquanta.

Sinds 1931 bestaan ook dergelijke wetten voor de zware industrie.

Het is van groot belang nu na te gaan, wat de sociale gevolgen van deze politiek zijn geweest, daar het Japansche vraagstuk toch in zeer belangrijke mate een sociaal vraagstuk is. Jammer is, dat de bekende cijfers niet altijd volledig zijn en ook soms een verkeerd beeld kunnen geven, zooals b.v. de werk-

loosheidscijfers, welke van een bepaalde maand zijn i. p. v. jaargemiddelden.

Het totaalcijfer der werkgelegenheid steeg van 1931 tot 1935 met 25 pCt. Zeer sterk was de stijging in de zware industrie (bewapening); stationnair bleef het aantal in de verkeersbedrijven en het daalde zelfs in de industrieën, die producten van den Japanschen landbouw verwerken.

Parallel hiermede daalde de werkloosheid; uitgedrukt in percenten van het totaal aantal arbeiders bedroeg het aantal werklozen in 1931 en 1935 resp. 6.24 pCt. en 4.52 pCt. Vergelijkt men de absolute cijfers betreffende de werkgelegenheid en de werkloosheid, dan blijkt de toeneming der werkgelegenheid ruim 1 miljoen groter te zijn dan de afnemng der werkloosheid. Gezien de jaarlijksche stijging der bevolking met bijna één miljoen, kan dit cijfer geen verbazing wekken. Stellig kan men dit ook een succes voor de gevoerde economische politiek noemen, al wordt hierdoor tevens duidelijk, hoe de industrie steeds verder zal moeten expandeeren, wil het bevolkingsaccres plaatsing vinden.

De gemiddelde dagelijksche arbeidsduur was in 1931: 9 uur 5 minuten en in 1936 9 uur en 17 minuten. Ook hier was de stijging het sterkst in de metaalindustrie. Het gemiddeld aantal werkdagen per maand steeg van 26.4 in 1931 op 26.9 in 1935.

Daarentegen vertoont het gemiddeld jaarloon per arbeider van 1929 tot 1933 een daling van bijna 20 pCt., waarna 1934 een kleine verbetering bracht (het bedroeg toen 376 Yen).

Interessant is een verdere analyse der loonen.

Vergelijkt men de dagelijksche loonschalen met de werkelijk verdiende loonen per dag, dan blijkt, dat voor mannen en vrouwen beide reeksen een dalende tendens hebben, dat echter voor de mannen de loonschaal het sterkst daalt, voor vrouwen daarentegen de werkelijke dagelijksche loonen sterker dalen, een en ander natuurlijk in verband met de werktijden. Stelt men het indexcijfer voor 1926 voor de werkelijk verdiende dagelijksche loonen voor mannen en vrouwen beiden op 100, dan zijn de cijfers voor 1935 resp. 95.4 en 66.5. Boven bleek reeds, dat de vrouwenarbeid sterk toenam.

In vrijwel alle takken van industrie zijn de loonen sinds 1932 gedaald; alleen de scheepsbouw maakt een uitzondering, waaraan de bewapening wel niet vreemd zal zijn.

Een vergelijking van nominale loonen en kosten van levensonderhoud (die een stijgende tendens hebben) leert, dat de reële loonen van 1931 tot 1935 van 100 op 88.8 daalden. Dit is een der minder gewenschte zijden van de gevolgde economische politiek. De loondaling betreft echter voornamelijk de nieuwe arbeidskrachten, vooral vrouwen, die van het verarmde platteland komen en met weinig genoegen nemen.

Japan is van nature een agrarisch land. De landbouwers vormen bijna de helft van de bevolking. De industrialisatie verstoortte hun gesloten huishouding en maakte hen gedeeltelijk afhankelijk van de industrie. Tegelijkertijd daalden de prijzen der landbouwproducten en verminderde hun koopkracht. De boeren gaan gebukt onder hooge schulden en zware belastingen. De oppervlakte van het land is beperkt, emigratie stuit op groote bezwaren, en zoo vloeit een groot deel van het platteland naar de steden. (Zoo woonde in 1930 ruim 40 pCt. der bevolking in de steden, terwijl hier slechts 19 pCt. der geboorten plaats had). Deze trek naar de steden, het steeds grooter aanbod van vrouwenarbeid, de gebrekkige vakorganisatie en de geringe ontwikkeling der sociale wetgeving houden de loonen laag.

De conclusie is dus, dat de bloei der Japansche industrie slechts weinigen ten goede komt. De aanmerkelijke stijging van het volume der productie had geen stijging van het levensniveau der arbeiders tengevolge.

Naast deze zwakke plek in Japan's opbloei is als tweede te noemen de stabilisatie van het volume van den export als gevolg van de belemmerende maatregelen, door de importlanden genomen.

Zoo staat de Regeering voor de buitengewoon moeilijke taak, ook in de toekomst bestaansmogelijkheden voor de snel stijgende bevolking te vinden. Sociale maatregelen worden getroffen, maar veel kan men niet doen; het bewapeningsprogram gaat voor. Zoo kunnen binnenlandsche politieke spanningen als voor kort, niet uitblijven.

Nadat het buitenland de Japansche emigratie overal belemmerd heeft, worden thans de Japansche goederen geweerd. Weliswaar moet het land al zijn grondstoffen importeeren en is de handelsbalans steeds passief, zoodat de overige wereld als geheel er belang bij heeft Japan's export te bevorderen, ten einde den eigen export daarheen te vermeerderen. Maar de importlanden van Japansche goederen zijn niet altijd dezelfde als de exportlanden van de voor Japan noodzakelijke grondstoffen. In een wereld, waarin van vrijhandel nog weinig te bespeuren is, komt men met bovengenoemde „aanbeveling” niet ver.

Het reederijbedrijf in Nederland.

Het afgelopen jaar heeft eindelijk ook voor de Nederlandsche scheepvaart de zoo lang verbeide verbetering gebracht, welke de hoop doet koesteren, dat thans de jaren van inzinking en achteruitgang voorbij zijn en een herstel van het scheepvaartbedrijf als bron van welvaart voor ons land mag worden verwacht, aldus het jongste verslag van de Nederlandsche Reedersvereniging waaraan wij het volgende ontleenen.

Twee gebeurtenissen, die ongeveer tegelijkertijd plaats grepen, hebben de vooruitzichten voor de Nederlandsche koopvaardij aanmerkelijk gunstiger gemaakt, namelijk de depreciatie van den Gulden en de sterke vermeerdering van het handelsverkeer in het najaar.

De depreciatie van den Gulden had tengevolge, dat de inkomsten van de reederijen, die voor een belangrijk gedeelte in vreemde valuta worden ontvangen, in Guldens uitgedrukt, verhoogd werden en zodoende het verschil in exploitatiekosten, waaronder nog steeds de Nederlandsche reederijen, vergeleken met haar concurrenten in landen, die reeds vroeger devalueerden, te lijden hadden, voor een belangrijk gedeelte werd opgeheven.

Weliswaar heeft geen verdere koersdaling van den Gulden dan 20 pCt. plaats gevonden, terwijl de overige munteenheden ongeveer 35 à 40 pCt. aan goudwaarde verloren hebben, doch aangenomen kan worden, dat het overblijvende verschil in den loop der jaren door aanpassing en bezuiniging ten deele is ingehaald. Tegenover de vermeerderde inkomsten staan echter ook verhoogde uitgaven wegens kosten in buitenlandsche havens, aanschaf van brandstoffen, exploitatie van buitenlandsche kantoren e.d., terwijl nog afgewacht moet worden, welke gevolgen de onvermijdelijke prijsstijgingen van bepaalde artikelen hier te lande alsmede de verhooging van reparatiekosten voor het scheepvaartbedrijf zullen meebrengen.

De sterke toeneming van het internationale vervoer en de hiermede gepaard gaande verhooging van het vrachtniveau hebben intusschen een zoodanige verbetering teweeg gebracht, dat voor het oogmerk weer een loonende exploitatie mogelijk is. De algemeene steun, welke gedurende het jaar 1936, behoudens de laatste zes weken, regelmatig voor alle varende schepen van Staatswege verstrekt werd en welke beoogde een tegemoetkoming in exploitatie-verliezen te zijn, zou dus, indien de omstandigheden zich niet ten ongunste wijzigen, wellicht voorshands achterwege kunnen blijven.

Het behoeft evenwel weinig betoog, dat enkele gunstige maanden niet in staat zijn zes van de hevigste crisisjaren, die de scheepvaart ooit heeft beleefd,

goed te maken. Volgens een door de Nederlandsche Reedersvereniging ingesteld onderzoek moesten op grond van de bedrijfsresultaten over 1935 de verliezen van het zuivere reederijbedrijf der gezamenlijke scheepv.maatschappijen nog op minstens f 16.500.000 geschat worden, hiervan werd nauwelijks 40 pCt. door den Benassteun opgevangen.

Jarenlang heeft niet alleen geen enkele Nederlandsche reederij dividend kunnen uitkeeren, doch evenmin of slechts voor een gering gedeelte uit het bedrijfsoverschot op de waarde der vloot kunnen afschrijven. Ingrijpende financieele reorganisaties zijn noodig geweest om verscheidene ondernemingen voor ondergang te behoeden. De Nederlandsche koopvaardij is dan ook deerlijk gehavend uit de crisis, indien men deze tenminste reeds als beëindigd mag beschouwen, getreden. Hierboven is reeds vermeld, hoevele Nederlandsche schepen naar het buitenland werden verkocht of gesloopt. Hetgeen op deze wijze verloren ging, is niet vervangen, terwijl de tonnage, die behouden bleef, snel begint te verouderen. Het percentage van schepen niet ouder dan 5 jaar is voor Nederland, vooral indien men de door de groote oliemaatschappijen gebouwde tankschepen buiten beschouwing laat, *het laagste* van alle belangrijke zeevarende landen.

Herhaaldelijk is door de Ned. Reedersver. de aandacht gevestigd op de noodzakelijkheid tijdig voor vernieuwing van de vloot zorg te dragen, indien men het door de Regeering aan de steunverleening gestelde doel: „dat deel van onze koopvaardij in stand te houden, hetwelk een vitaal belang voor het Nederlandsche bedrijfsleven in het algemeen en voor onze internationale handelspositie in het bijzonder vormt” zou willen bereiken. Uit eigen middelen waren de reederijen hiertoe evenwel niet in staat, terwijl van Regeeringswege slechts in enkele gevallen hulp voor den bouw van schepen werd geboden. Destijds waren de scheepsbouwprizen laag; na de depreciatie van den Gulden en de algemeene verbetering der conjunctuur zijn de bouwprizen evenwel snel gestegen, de aanvoer van materialen wordt wegens de sterk gestegen vraag naar grondstoffen belangrijk vertraagd en er dreigt een tekort aan geschoold personeel. Te vreezen is dan ook, dat de gunstige tijd om den achterstand in te halen voorbij is; nu het handelsverkeer toeneemt, kunnen de Nederlandsche reeders weinig nieuwe schepen in de vaart brengen en geen profijt trekken van de nieuwe ontwikkelingskansen, welke de verbeterde omstandigheden wellicht bieden; zij dreigen ten achter te komen bij hun buitenlandse concurrenten, die tijdig hun voordeel hebben weten te doen met den vooruitgang der scheepsbouwtechniek, welke juist in de laatste jaren opmerkelijke vorderingen heeft gemaakt. Waar in Nederland de tonnage voortdurend beperkt werd, hebben andere landen (Denemarken, Griekenland, Japan, Italië, Noorwegen, Rusland) hun vloten uitgebreid en een grooter aandeel in het scheepvaartverkeer verworven.

Niet zonder bezorgdheid kan dan ook de toekomst van vele Nederlandsche reederijen worden tegemoet gezien.

Wijziging van de ijzernoteeringen.

Tengevolge van het feit, dat wij in de laatste maanden de prijzen van Lux 3, die in de wekelijkse prijsstatistiek worden opgenomen, onregelmatig hebben ontvangen, stemde de noteering niet meer met de werkelijkheid overeen. Tot 10 Januari 1937 noteerde Lux 3, omgerekend in Guldens f 32.50 (B. Frs. 527.50). Daarna is de prijs gestegen tot f 34.75 (77/6). In den loop van de maand Maart zijn de volgende prijsveranderingen ingetreden:

8 Maart	.....	f 49.— (110/-)
15	„	„ 51.50 (115/-)
22	„	„ 53.— (119/-)
30	„	„ 53.— (118/9)

De prijzen van Lux 3 zijn langen tijd nominaal geweest, doch bovenstaande prijzen gelden thans reëel voor zeer geringe partijen van dit ijzer van goedkope kwaliteit, die geëxporteerd worden.

De prijs van Cleveland No. 3 is nog steeds 81/-, d.w.z. f 36.25. Voor zoover ons bekend is deze prijs nog steeds nominaal. Deze noteering was echter in zooverre niet geheel juist, dat zij niet meer geldt f.o.b. Middlesborough, doch franco Middlesborough. Deze wijziging heeft echter heel weinig te beteekenen.

In verband met de wijziging van de ijzernoteering, veranderde het indexcijfer voor grondstoffen eveneens sedert Januari 1937, zooals uit het overzicht van groothandelsprizen blijkt.

De zichtbare suikervoorraden in de wereld.

De zichtbare voorraden per 1 Mrt. zijn volgens C. Czarnikow:

	1937 tons	1936 tons	1935 tons
Duitschland	1.261.000	1.203.000	1.159.000
Tsjecho-Slowakije	439.000	379.000	424.000
Frankrijk	645.000	805.000	816.000
Nederland	240.000	240.000	287.000
België	144.000	189.000	188.000
Hongarije	109.000	92.000	91.000
Polen	337.000	336.000	343.000
U.K. Geïmp. suiker	332.000	319.000	288.000
„ Binnenl. „	215.000	164.000	192.000
Europa	3.722.000	3.754.000	3.788.000
V.S. Alle havens	227.000	232.000	486.000
Cubaansche havens	302.000	303.000	519.000
Cuba binnenland	1.190.000	920.000	1.020.000
Java	393.000	1.036.000	1.748.000
Totaal	5.834.000	6.245.000	7.561.000

ONTVANGEN BOEKEN.

Van Armenszorg tot Werkloozszorg door J. A. Berger. (Amsterdam 1936; N.V. De Arbeiderspers. Prijs ing. f 2.—, geb. f 2.90). Deel XIV van de Nieuwe internationale bibliotheek onder redactie van Mr. S. Mok.

Een studie over het groeiproces van de zorg voor valide arbeiders, die buiten hun schuld niet in staat zijn, arbeid te verrichten. Schrijver behandelt achtereenvolgens het verband tusschen economische omstandigheden en armoede, daarbij tot het begin van de 19e eeuw teruggaande; bespreekt de pogingen om de werkloosheid te voorkomen of op te heffen, de armenszorg in ons land, de werkloosheidsverzekering en wachtgeldregeling, de steunverleening, de werkverschaffing en tenslotte de financiering van de werkloozszorg.

Economic Principles Problems and Policies by William/Henry Kiekhofer, Ph. D. (New-York, Londen 1936. D. Appleton-Century Company. Prijs geb. 16 Shilling).

Schrijver, hoogleeraar in de economie aan de Universiteit van Wisconsin, heeft dit bijna 1000 pagina's tellende werk opgedragen aan zijn studenten en mede-docenten in de jaren 1916—1936. Het boek behandelt de structureele organisatie van de moderne economische samenleving, de wijzen, waarop deze functioneert, de principes en wetten, welke hierbij gelden. Kortom, het is een expositie van economische principes, problemen en economisch politieke stelsels. Het is gegroeid uit een twintigjarige ervaring in het onderwijzen van deze problemen, en is, systematisch, in de volgende zes voornaamste onderdelen verdeeld: productie, beurs, waarde en prijs, verbruik en sparen, de staatsinkomsten en uitgaven, economische politiek en beleid.

De schrijver gaat ervan uit, dat staathuishoudkunde slechts is de bestudeering van het vraagstuk, op welke wijze mannen en vrouwen in hun onderhoud kunnen voorzien. Door deze premisse is het boek buitengewoon uniform en consequent. Zijn speciale kenmerken zijn o.a.: de zeer logische opbouw, de daarin verwerkte concrete beginselen en vraagstukken en het ontleenen van voorbeelden aan actuele gebeurtenissen.

Constructieve Welvaartspolitiek door E. J. Muller. (Den Haag 1936; W. P. van Stockum & Zoon N.V.).

Schrijver is van meening, dat in dezen tijd, die dringende oplossing eischt van de moeilijkheden, ons van buiten af, buiten onze schuld opgedrongen, de stem van mannen uit de practijk te weinig wordt beluisterd. Hij geeft zijn meening in de hoop, dat anderen met ervaring op ander gebied hem, waar noodig, zullen corrigeeren en aanvullen met hun kennis en ervaring, om aldus, met vereende krachten te kunnen werken aan den wederopbouw van onze benarde economische positie. De strekking van het betoog sluit geheel aan bij de resoluties van de Intern. Kamer van Koophandel (8e Congres, 1935 te Parijs), welke unaniem voor internationalen vrijhandel pleitten.

Frankreich und sein Ueberseereich in der Weltwirtschaft door Prof. Dr. Adolf Gunther. (Stuttgart 1936; Ferdinand Enke Verlag. Prijs ing. R.M. 15; geb. R.M. 16.60).

Schr. behandelt in dit werk, hetwelk ruim 300 pag. telt, zeer uitvoerig de economische plaats van Frankrijk en zijn overzeesche gebieden. Hij gaat uit van het volgende schema:

a. Frankrijk's econ. leven als deel en lid van de wereld-economie;

b. „Weltwirtschaftsfreundliche” tendenzen in het economisch bestel van Frankrijk;

c. „weltwirtschaftsfremde oder auch-feindliche” tendenzen.

Zowel de buitenlandsche handelsbetrekkingen (voor ieder land uitvoerig gespecificeerd) als de verkeersproblemen en de positie op de internationale kapitaalmarkt worden uitvoerig behandeld, waarbij vanzelfsprekend de Fransche economische situatie, waaraan een apart hoofdstuk is gewijd, ter sprake komt!

De Rijkssteunregeling voor werkloozen door S. C. de Haas van Dorsser en A. Jongbloed. Tweede veel vermeerderde druk. (Arnhem 1936; G. W. van der Wiel & Co. Prijs f 2.90).

Dit werk zet uiteen, hoe in de practijk met de Rijkssteunregeling een behoorlijk resultaat bij de steunverleening kan worden bereikt. Het is geheel geschreven naar de eischen van de practijk. Het is, vergeleken bij den vori-

gen druk, zooveel vermeerderd, dat Minister Slingenberg in zijn voorwoord zegt wel haast van een nieuwe uitgave te kunnen spreken.

Werkverschaffing (vervolg op de Rijkssteunregeling voor werkloozen) door De Haas van Dorsser en Jongbloed. Eerste aanvulling. (Arnhem; G. W. van der Wiel & Co. Prijs f 0.50).

Idem Tweede aanvulling. (Prijs f 1.—).

Hoewel de algemeene voorschriften, meer speciaal de werkverschaffing betreffende, sedert het verschijnen van „Werkverschaffing” en van de 1e aanvulling daarop, in groote lijnen dezelfde zijn gebleven, zijn nadien toch weer een aantal circulares verschenen, in hoofdzaak van de Rijksinspecties voor de werkverschaffing, welke ook een tweede aanvulling noodig maken.

Kann zu viel gespart werden? door Otto Bazlen. (Stuttgart 1935; Verlag von W. Kohlhammer. Prijs R.M. 5.40).

Waar de vragen betreffende het sparen in het middelpunt van het economisch leven staan, heeft schrijver geprobeerd het geheele probleem te behandelen. Na eenige uiteenzettingen over het begrip en over „te veel” sparen wordt het probleem behandeld in verband met de verschillende economische maatschappelijke organisatievormen en worden zijn verschillende aspecten belicht.

Het Britsche Imperium, zijn structuur en zijn problemen door Dr. Johannes Stoye. (Tilburg 1937; N.V. Het Nederlandsche Boekhuis. Ingenaaid f 2.90; gebonden f 3.90).

Ofschoon met den meesten ernst werd gestreefd naar wetenschappelijke betrouwbaarheid, is dit boek geen verhandeling voor den vakman; het is integendeel bestemd voor een breeden kring van belangstellenden, wier kennis en begrip van het Britsche imperium het wil verruimen en verdiepen. De schrijver heeft getracht, het essentiele en causale naar voren te brengen, om den lezer in staat te stellen, in de toekomst courantenberichten of beschouwingen over Britsche rijksproblemen beter te begrijpen dan tot dusverre en inzicht te krijgen in hun samenhang. Hij heeft als lid van Deutsche handelsdelegaties gedurende verschillende jaren de wereld rondgereisd. Het werk bevat 17 kaarten en een uitslaande kaart.

MAANDCIJFERS.

Indexcijfers van Nederlandsche aandelen.

Indexcijfers van 12 aandeelengroepen der Amsterdamsche effectenbeurs. Basis 2 Januari 1929 = 100. De Bank voor Handel en Scheepvaart te Rotterdam zendt ons onderstaand overzicht:

	Banken	Kunstzijde	Industrie	Electriciteit	Handels-ondern.	Mijnbouw	Olie	Rubber	Scheepvaart	Suiker	Tabak	Thee	Totale beurswaarde
Gem. '29	101.9	73.1	119.—	114.4	95.6	88.0	99.1	100.2	95.—	99.9	87.3	92.7	103.2
" '30	94.2	34.1	90.1	100.4	71.6	63.9	93.1	52.1	71.—	76.2	65.5	74.5	84.3
" '31	73.6	22.7	60.7	83.—	52.2	45.9	52.3	48.2	47.1	46.3	45.5	46.3	55.1
" '32	48.3	13.6	45.6	70.7	38.4	33.4	34.1	17.6	29.3	27.—	25.8	30.8	37.—
" '33	51.5	10.7	48.7	80.7	41.—	40.—	41.—	26.7	28.2	27.4	25.4	39.5	40.5
" '34	47.1	16.7	48.1	77.—	37.7	47.3	39.—	40.6	22.2	23.2	26.2	50.2	39.4
" '35	50.—	14.1	52.1	69.9	39.7	49.4	43.8	43.2	23.7	24.4	29.3	47.1	42.—
" '36	56.8	13.9	57.6	78.2	50.2	58.2	73.1	58.7	34.8	37.1	44.8	51.5	55.2
Jan. '36	52.2	12.8	53.4	71.9	44.6	54.1	56.6	46.9	31.9	32.2	39.2	48.8	47.8
Febr. "	52.8	12.9	54.4	76.2	45.8	54.2	60.5	50.5	31.1	32.3	39.4	50.1	49.3
Mrt. "	52.6	11.9	52.5	74.3	44.2	53.6	59.1	48.7	28.9	31.1	38.1	49.—	48.—
Apr. "	51.8	11.8	52.—	74.3	43.7	53.2	61.1	47.—	27.4	30.4	38.4	47.8	48.1
Mei "	52.—	11.8	52.6	73.6	44.—	51.1	63.8	44.4	26.6	29.1	38.6	46.4	48.6
Juni "	53.1	11.8	53.5	74.1	46.—	52.7	68.3	45.9	29.1	32.7	41.6	45.5	50.8
Juli "	54.—	11.9	53.7	77.9	47.2	52.4	66.3	50.1	29.8	33.7	45.8	47.3	51.1
Aug. "	54.7	12.6	53.6	77.9	48.—	53.2	69.7	50.6	31.1	34.5	44.7	47.2	52.1
Sept. ¹⁾ "	54.5	13.2	53.7	74.4	48.4	54.—	73.8	50.5	32.7	34.5	44.6	46.8	53.2
Oct. "	65.6	16.8	66.9	82.4	59.5	67.7	97.3	76.6	43.4	47.4	53.3	59.—	67.9
Nov. "	69.1	19.6	72.5	89.6	63.8	75.—	98.3	90.7	49.9	51.9	56.1	64.4	71.9
Dec. "	68.—	19.7	72.1	91.8	65.3	75.5	100.3	98.5	53.9	53.3	55.5	65.7	72.8
Jan. '37	72.2	20.5	77.5	95.—	71.4	77.2	102.2	103.9	61.5	60.9	60.2	70.5	77.2
Febr. "	77.1	26.4	79.5	105.4	78.5	80.3	107.6	110.8	64.3	62.2	64.9	80.5	81.3
Mrt. "	76.5	31.—	79.8	103.5	81.4	87.4	106.1	129.3	73.—	65.9	65.5	86.3	82.7

Indexcijfer der totale beurswaarde 4 Januari 1937 f 4.278.942 = 100.

4 Januari	100.—	20 Januari	99.7	3 Februari	104.3	17 Februari	106.4	3 Maart	108.1	24 Maart	105.9
6 "	100.2	22 "	101.1	10 "	105.7	24 "	106.4	10 "	107.8	31 "	106.8
13 "	100.6							17 "	108.4		

¹⁾ Bij de samenstelling van de cijfers van Sept. 1936 zijn de noteringen van den laatsten Woensdag buiten beschouwing gelaten, waardoor het loslaten van den gouden standaard geen invloed op deze cijfers heeft uitgeoefend.

Nadruk verboden.

Het Economisch-Technologisch Instituut in Limburg E.T.I.L. (Maastricht 1936; Fa. Boosten & Stols). Deze brochure, samengesteld in verband met het vijfjarig bestaan van het E.T.I.L., geeft een overzicht van de totstandkoming, de organisatie en de werkwijze van het E.T.I.L. en van de in de afgelopen jaren verrichte werkzaamheden.

Oorzaken van het fiasco van den Volkenbond. Op welke wijze is Nederland's positie veilig te stellen? door Jhr. Mr. O. van Nispen tot Sevenaer. (Den Haag 1936; W. P. van Stockum & Zoon N.V.).

De schrijver heeft gemeend dit boekje op zijn vroegere brochure „Is de Volkenbond nog een vredesinstrument? te moeten laten volgen, daar hij meent niet langer te mogen zwijgen omtrent de oorzaken van de onmacht van dit vredesinstituut.

MAANDCIJFERS.

EMISSIES IN FEBRUARI 1937.

Prov. en Gemeentelijke Leeningen .. f 26.527.281,66 zijnde:

Nederland¹⁾

Prov. Noordholland

f 8.635.000²⁾ 3% 10 j.

obl. à 100% ..... f 8.635.000

Gemeente Alkmaar

f 1.407.000³⁾ 3½% oblig.

à 99½% ..... „ 453.265

Gemeente Apeldoorn

f 1.800.000⁴⁾ 3½% oblig.

à 99¼% ..... „ 252.401,66

Gemeente Gouda

f 1.000.000⁵⁾ 3½% oblig.

à 99¼% ..... „ 160.000

Gemeente Helmond

f 2.422.000⁶⁾ 3½% oblig.

à 99¼% ..... „ 46.835

Gemeente 's-Hertogenbosch

f 3.200.000⁷⁾ 3½% oblig.

à 99¼% ..... „ 792.000

Gemeente Hilversum

f 16.700.000⁸⁾ 3½% oblig.

à 99½% ..... „ 15.200.500

Gemeente Leeuwarden

f 2.000.000⁹⁾ 3½% oblig.

à 100% ..... „ 272.000

Gemeente Nijmegen

f 3.888.000¹⁰⁾ 3½% oblig.

à 99¼% ..... „ 13.280

Gemeente Rotterdam

f 24.000.000¹¹⁾ 4% oblig.

à 100% ..... „ 434.000

Gemeente Schiedam

f 7.000.000¹²⁾ 3½% oblig.

à 99½% ..... „ 268.000

Ned.-Indië¹³⁾

Bank- en Credietinstellingen ..... „ 1.600.000,— zijnde:

Nederland

Aandeelen:

Bank voor Onroerende Za-

ken f 1.000.000¹⁴⁾ aand. à

160% ..... f 1.600.000 -

Hypotheekbanken¹⁵⁾

Industriele Ondernemingen ..... f 22.000,— zijnde:

Nederland

Aandeelen:

Hollandia Plate f 22.000

„ pref. w.d. aand.¹⁶⁾ .... f 22.000

België¹⁷⁾

Rubber-Maatschappijen ..... „ 600.000,— zijnde:

Nederland

Obligatiën:

Bantamsche Plantagen Mij.

f 600.000¹⁸⁾ 5% 1e hyp.

in aand. converteerb. oblig.

à 100% ..... f 600.000 -

Diverse Cultuur-Ondernemingen .... „ 562.500,— zijnde:

Nederlandsch-Indië

Aandeelen:

Cultuur Mij. „Koerintji”

Ind. f 500.000 aand.¹⁹⁾ à

112½% ..... f 562.500 -

Diversen ..... „ 382.400,— zijnde:

Nederland

Obligatiën:

N.V. Ned. Grondbriefbank

f 1.500.000²⁰⁾ 4% oblig.

(grondbr.) à 98½% .. f 382.400

Tramweg-Maatschappijen ..... „ 17.250,— zijnde:

Nederland

Obligatiën:

N.V. Gemengd Bedrijf

Haagsche Tramweg Mij.

(H.T.M.) f 4.700.000²¹⁾

3½% obl. à 98¼% .. f 17.250

Kerkelijke Leeningen ..... „ 827.250,— Nederland²²⁾ ..... f 827.250

Totaal ..... f 30.538.681,66

¹⁾ Bovendien conversie:

Prov. Noordholland f 14.369.000 3½% 32 j. obl. à 100%.

Gem. Amsterdam f 19.600.000 3½% obl. à 98¼%.

Gem. Apeldoorn f 2.200.000 3½% obl. à 99½%.

Gem. Dordrecht f 4.728.000 3½% obl. à 99¼%.

Gem. Eindhoven f 2.775.000 3½% obl. à 99½%.

Gem. 's-Gravenhage f 10.300.000 3½% obl. à 100% (waar-

van reeds f 3.000.000 à 99¼% bij instellingen werd geplaatst).

Gem. Groningen f 4.800.000 3½% obl. à 99½%.

Gem. Groningen f 9.391.000 3½% obl. à 99⅞%.

Gem. Haarlem f 16.420.000 3½% obl. à 99½%.

Gem. Heerlen f 1.700.000 3½% à 99¼%.

Gem. Leiden f 6.500.000 3½% obl. à 99¼%.

Gem. Rotterdam f 22.000.000 3½% obl. à 98½%.

Gem. Tilburg f 8.379.000 3½% obl. à 99½%.

Gem. Utrecht f 9.450.000 3½% obl. à 100%.

Gem. Winterswijk f 1.184.000 3½% obl. à 99½%.

²⁾ Van deze lening werd reeds f 4.200.000 op inschrijvingsvoorwaarden geplaatst.

AANVOER VAN GRANEN. (In tons van 1000 kg.)

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	28 Mrt.-3 Apr. 1937	Sedert 1 Jan. 1937	Overeenk. tijdvak 1936	28 Mrt.-3 Apr. 1937	Sedert 1 Jan. 1937	Overeenk. tijdvak 1936	1937	1936
Tarwe	58.824	383.991	279.696	1.517	14.419	4.361	398.410	284.057
Rogge	10.926	90.718	74.765	698	2.312	1.300	93.030	76.065
Boekweit	225	2.386	5.082	—	—	100	2.386	5.182
Maïs	37.132	353.806	207.474	1.085	45.033	46.004	398.839	253.478
Gerst	5.735	112.998	82.202	500	5.939	5.735	118.937	87.937
Haver	1.357	43.328	18.842	—	2.180	20	45.508	18.862
Rijnzaad	13.997	48.913	44.631	3.952	68.423	74.973	117.336	119.604
Lijnkoek	2.898	15.762	24.125	—	—	175	15.762	24.300
Tarwemeel	945	9.091	6.520	30	1.370	1.371	10.461	7.891
Andere meelsoorten	705	13.051	8.880	—	1.086	688	14.137	9.568

3) Van deze leening werd reeds f 207.000 op inschrijvingsvoorwaarden geplaatst. Van het netto-provenu dezer leening is een bedrag van f 946.700 voor conversie afgetrokken.

4) Van deze leening werd f 250.000 op inschrijvingsvoorwaarden geplaatst. Van het netto-provenu dezer leening werd een bedrag van f 1.534.098,34 voor conversie afgetrokken.

5) Van het netto-provenu dezer leening werd f 837.500 voor conversie afgetrokken.

6) Van het netto-provenu dezer leening is een bedrag van f 2.357.000 voor conversie afgetrokken.

7) Van deze leening werd f 400.000 op inschrijvingsvoorwaarden geplaatst. Van het netto-provenu dezer leening werd een bedrag van f 2.400.000 voor conversie afgetrokken.

8) Van het netto-provenu dezer leening werd f 1.416.000 voor conversie afgetrokken.

9) Van het netto-provenu dezer leening werd f 1.728.000 voor conversie afgetrokken.

10) Van het netto-provenu dezer leening werd f 3.865.000 voor conversie afgetrokken.

11) Van het netto-provenu dezer leening werd f 23.566.000 voor conversie afgetrokken.

12) Van het netto-provenu dezer leening werd f 6.697.000 voor conversie afgetrokken.

13) Conversie: Stadsgem. Batavia f 3.875.000 3½% obl. à 99¼%.

14) Van deze leening werd reeds f 300.000 op inschrijvingsvoorwaarden geplaatst.

15) Conversie: N.V. De Haarlemsche Hypotheekbank f 5.000.000 4% pandbr. à 100%.

16) Voorkeur oude aand. (f 300) f 100, m. gelijkt. omw. f 100 oud in f 100 prof. aand.

17) Conversie: België f 13.549.000 4½% obl. S.A. d'Ougrée Marihaye à 97½%.

18) Van deze leening werd reeds f 100.000 op inschrijvingsvoorwaarden geplaatst.

19) Introductie.

20) Van het netto-provenu dezer leening werd f 1.095.100 voor conversie afgetrokken.

21) Van het netto-provenu dezer leening werd f 4.624.000 voor conversie afgetrokken.

22) De Kerkelijke Leeningen zijn als volgt onderverdeeld:

Onderverdeeld:	Rente- Gulden voet pCt.	Emissie- koers pCt.
Ned. Herv. Stichtingen voor Zenuw- en Geesteszieken, Amersfoort (Conversie f 490.000) ..	700.000 4	99%
Geref. Kerk Rotterdam-Zuid ..	50.000 4½	100
Ver. „Rotterdam” tot onderst. en stichting v. Scholen m. d. Bijbel, Rotterdam (Conv. f 10.500)	36.000 4½	100
Ver. „Zoekt het Verlorené”, Rotterdam (eerste hyp. oblig. leening) ..	50.000 4½	100
Ver. der Broeders v. Liefde, Venray (Conversie f 503.000) ..	900.000 4	100
R.K. Vrouwenkliniek „Betlehem”, 's-Gravenhage (Conversie f 250.000) ..	350.000 4	99
Geref. Kerk v. Schiedam (Conversie) ..	160.000 4	100
Orde der E.E. P.P. Franciscanen, Weert (Conversie) ..	300.000 4	100
St. Alphonsus Stichting, E.E. P.P. Redemptoristen, Amsterdam (conversie) ..	300.000 4	99%
Parochie van O.L. Vrouwe van altijddurende Bijstand, Bilthoven (conversie) ..	150.000 4	99
Voorts werd hier te lande de inschrijving opengesteld op een beperkt bedrag:		
Aand. z.n.w. S.A. d'Ougrée-Marihaye à B. Frs. 860 per aand.		
Recepissen van gewone aand. Bantamsche Plantagen Mij. à ±150% (Introductie).		
Bew. v. deeln. A.z.n.w. Union Internationale de Placements à ±\$158 (Introductie).		

Emissies in 1937:

(In Gulden.)

	Obligatiën	Aandeelen	Totaal	Conversie:
Jan.	2.055.167,50	3.606.372,—	5.661.539,50	194.811.500,—
Feb.	28.354.181,66	2.184.500,—	30.538.681,66	209.449.898,34
	30.409.349,16	5.790.872,—	36.200.221,16	404.261.398,34

STATISTIEKEN.

Laatstbekende noteringen te Amsterdam en Rotterdam op

31 Maart 1937 voor telegrafische uitbetaling op:

	Gulden per	Pari	Koers	Bank- disconto
Europa.				
Londen *)	£	—	8.93	2
Berlijn *)	100 Mark	59.26 ^a	73.47	4
Parijs *)	100 Franc	—	8.40	4
Brussel *)	100 Belga	24.90 ^e	30.75	2
Luxemburg	100 Franc	6.22 ^e	7.69	
Zürich *)	100 „	—	41.61½	1½
Praag	100 Kronen	—	6.37½	3
Weenen *)	100 Schilling	35.01	34.15	3½
Boedapest	100 Pengö	43.51	36.06	4
Boekarest	100 Lei	1.48 ^b	1.35	4½
Sofia	100 Leva	1.79 ^c	2.25	6
Belgrado	100 Dinar	—	4.22½	5
Istanbul	Turksch £	—	1.46½	
Athene	100 Drachme	—	1.65	6
Milaan	100 Lira	—	9.62½	4½
Madrid *)	100 Peseta	48.—	—	5
Lissabon	Escudo	—	0.08½	4½
Kopenhagen *)	100 Kronen	—	39.87½	4
Oslo *)	100 „	—	44.87½	4
Stockholm *)	100 „	—	46.10	2½
Reickjävick	100 IJsl. Kr.	—	40.40	
Warschau	100 Zloty	27.90 ^a	34.70	5
Kovno (Litauen) ..	100 Lita	24.88	31.—	5½
Riga (Letland) ..	100 Lat	48.—	35.62½	5-5½
Tallinn (Estland) ..	100 Estl. Kr.	—	49.50	4½
Helsingfors	100 Finnmrk.	—	3.94½	4
Moskou	Tjervonets (100 Roebel)	—	33.60	
Danzig	100 Gulden	27.90 ^a	34.70	5
Amerika.				
New-York *)	\$	1.46 ^a	1.82¼/16	1½
Montreal	Canad. \$	—	1.82¼/16	2½
Mexico	Mex. Dollar	—	0.50½	
Buenos Aires	Peso (papier)	—	0.59½	
La Paz (Bolivia) *)	Boliviano	—	—	
Rio de Janeiro	Milreis (pap.)	—	0.11½	3½
Valparaiso	Peso (papier)	0.15	0.07½ ^b	4½-6
Bogota (Columbia) *)	Peso	—	1.01½	
Quito (Ecuador) ..	Sucre	—	0.17½	
Lima (Peru)	Sol	—	0.47	
Montevideo (Urug.)	Peso	—	1.00½	
Caracas (Venezuela)	Bolivar	—	0.46½	
Paramaribo	Gulden	—	1.00½	
San José (C. Rica)	Colon	—	—	
Guatemala	Quetzal	—	1.82¼/16	
Willemstad (Curaç.)	Gulden	—	1.00½	
Managua (Nicar.) *)	Cordoba	—	—	
San Salvador *)	Colon	—	0.73 ^b	
Azië.				
Calcutta	Rupee	—	0.67½	3
Batavia	Gulden I.G.	—	1.00½	3
Kobe	Yen	—	0.52¼/16	3.28½
Hongkong	Dollar	—	0.55½	
Shanghai	Dollar	—	0.54½	
Singapore	Straits Doll.	1.41	1.04½	
Manilla	Phil. Peso	—	0.91½	
Teheran *) (Perzië) ..	Pahlavi	—	11.50	
Bangkok	Baht	—	0.82½	
Afrika.				
Kaapstad	£	—	8.92½	3½
Alexandrië	Egypt. £	—	9.16	
Australië.				
Melbourne, Sidney en Brisbane	£	—	7.14½	2½
Nieuw Zeeland	£	—	7.17½	

*) Off. 0.36 vrije markt 0.09. *) Milreis Goud. *) Goudpeso. *) Munteenheid = Rail (= een Kran.) *) Nom. *) Not. te A'dam. Ov. not. part. opg.

BANKDISCONTO'S.

Ned. Bk.	{ Disc. Wissels. 2 3 Dec. '36	Lissabon .... 4 1/2 5 Mei '32
	{ Bel. Binn. Eff. 2 3 Dec. '36	Londen ..... 2 30 Juni '32
	{ Vrsch. in R.C. 2 3 Dec. '36	Madrid ..... 5 9 Juli '35
Athene	6 4 Jan. '37	N.-York F.R.B. 1 1/2 1 Feb. '34
Batavia	3 14 Jan. '37	Oslo ..... 4 7 Dec. '36
Belgrado	5 1 Febr. '35	Parijs ..... 4 28 Jan. '37
Berlijn	4 22 Sept. '32	Praag ..... 3 1 Jan. '36
Boekarest	4 1/2 15 Dec. '34	Pretoria ... 3 1/2 15 Mei '33
Brussel	2 16 Mei '35	Rome ..... 4 1/2 18 Mei '36
Boedapest	4 28 Aug. '35	Stockholm .. 2 1/2 1 Dec '33
Calcutta	3 28 Nov. '35	Tokio .... 3.285 7 Apr. '36
Dantzig	4 2 Jan. '37	Weenen... .. 3 1/2 10 Juli '35
Helsingfors	4 3 Dec. '34	Warschau... 5 26 Oct. '33
Kopenhagen	4 19 Nov. '36	Zwits. Nat. Bk. 1 1/2 25 Nov. '36

OPEN MARKT.

	1937				1936	1935	1914
	3 April	29 Mrt./3 April	22/27 Mrt.	15/20 Mrt.			
<i>Amsterdam</i>							
Partic. disc.	1/4	1/4	1/4	1/4	1-1/2	1 1/4-3/4	3 1/8-9/16
Prolong.	1	1	1	1	1 1/4-3/4	1-2	2 1/4-3/4
<i>Londen</i>							
Daggeld	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1 1/2-2
Partic. disc.	3/16	17/32-9/16	17/32-9/16	17/32-9/16	9/16	9/16-5/8	4 1/4-3/4
<i>Berlijn</i>							
Daggeld	2 1/4-3 1/4	2 1/4-3 1/4	3-3 5/8	3-3 1/8	2 7/8-3 5/8	3-4	—
Maandgeld	2 1/4-3	2 1/4-3	2 1/4-3	2 1/4-3	3-1 1/4	3 1/2-3 1/4	—
Part. disc.	3	3	3	3	3	3 1/5	2 1/8-1/2
Warenw...	4-1/2	4-1/2	4-1/2	4-1/2	4-1/2	4-1/4	—
<i>New York</i>							
Daggeld 1)	1	1	1	1	3/4	1	1 1/4-2 1/2
Partic. disc.	5/8	5/8	1/2-5/8	3/8-1/2	9/16	9/16	—

1) Koers van 2 April en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
30 Maart 1937	1.82 1/16	8.92 3/8	73.47	8.39 1/2	30.75 1/2	100 9/16
31 „ 1937	1.82 1/16	8.93	73.47	8.40	30.75	100 9/16
1 April 1937	1.82 1/16	8.93 3/8	73.46	8.41	30.76	100 9/16
2 „ 1937	1.82 3/8	8.93 3/8	73.43	8.40 1/4	30.75 1/2	100 3/8
3 „ 1937	1.82 1/16	8.94 3/8	73.45	8.41 1/4	30.76 1/2	100 3/8
5 „ 1937	1.82 3/8	8.95 3/8	73.44	8.42	30.78	100 3/8
Laagste d.w. 1)	1.82 3/8	8.92	73.37 1/2	8.39	30.72 1/2	99 3/4
Hoogste d.w. 1)	1.83	8.95 3/4	73.52 1/2	8.42 1/2	30.80	100 9/16
Muntpariteit	1.469	12.1071	59.263	9.747	24.906	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
30 Maart 1937	41.62 1/2	—	6.37 1/2	—	—	—
31 „ 1937	41.61 1/2	—	6.37 1/2	—	—	—
1 April 1937	41.63	—	6.37 1/2	—	—	—
2 „ 1937	41.62 1/2	—	6.37 1/2	—	—	—
3 „ 1937	41.64	—	6.37 1/2	—	—	—
5 „ 1937	41.66	—	6.37 1/2	—	—	—
Laagste d.w. 1)	41.57 1/2	—	6.32 1/2	1.45	—	—
Hoogste d.w. 1)	41.70	34.30	6.42 1/2	1.50	9.70	—
Muntpariteit	48.003	35.007	7.371	1.488	13.094	48.52

*) Notering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't lste of 2de No. van ieder maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
30 Maart 1937	4.88 27/32	4.59 1/16	40.22	54.75 1/2
31 „ 1937	4.89 13/32	4.60	40.22 1/2	54.76
1 April 1937	4.89 11/32	4.60	40.22 1/2	54.76 1/2
2 „ 1937	4.89 11/32	4.60 1/4	40.22 1/2	54.76
3 „ 1937	4.89 11/32	4.60 1/16	40.23	54.76
5 „ 1937	4.90 25/32	4.61 1/2	40.23	54.76
6 April 1936	4.95 1/4	4.65 3/8	40.31	67.93
Muntpariteit..	4.86	3.90 3/4	23.81 1/4	40 3/8

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	20 Mrt. 1937	27 Mrt. 1937	27 Mrt./3 Apr. '37 Laagste	3 Apr. '37 Hoogste
Alexandrië..	Piast. p. £	97 1/2	97 1/2	97 3/8	97 1/2
Athene	Dr. p. £	547 1/2	547 1/2	540	555
Bangkok...	Sh. p. tical	1/10 3/8	1/10 3/8	1/10 3/8	1/10 3/8
Budapest 1) ..	Pen. p. £	24 3/4	24 3/4	24 1/2	25
Buenos Aires*	p. pesop. £	16.22 1/2	16.24 1/2	16.14	16.25
Calcutta	Sh. p. rup.	1/6 3/8	1/6 3/8	1/6 3/8	1/6 3/8
Instanbul ..	Piast. p. £	612	612	612	612
Hongkong ..	Sh. p. \$	1/2 1/16	1/2 1/16	1/2 1/16	1/2 1/16
Kobe	Sh. p. yen	1/2	1/2	1/2 1/32	1/2 1/32
Lissabon	Escu. p. £	110 3/16	110 3/16	110	110 3/16
Mexico	\$ per £	18	18	17 1/2	18 1/2
Montevideo *)	d. per £	27	27	26 1/2	27
Montreal ..	\$ per £	4.88	4.87 1/8	4.87 3/4	4.89 3/8
Rio de Janeiro 4)	d. per Mil.	3	3 1/32	3	3 1/32
Shanghai ..	Sh. p. \$	1/2 17/32	1/2 17/32	1/2 3/8	1/2 11/16
Singapore ..	id. p. \$	2/4 1/16	2/4 1/16	2/4 1/16	2/4 1/16
Valparaiso *)	\$ per £	128	128	128	128
Warschau ..	Zl. p. £	25 3/4	25 3/4	25 1/4	25 3/4

1) Offic. not. 10 Dec. 16 1/2. 2) Offic. not. 15 laten, gem. not., welke imp. hebben te betalen 10 Dec. 16.12. 3) Offic. not. 6 Oct. 39 1/8. 4) Id. 11 Mrt. 1935 4 1/4. 5) 90 dg. Vanaf 28 Aug. laatste 'export' notering.

ZILVERPRIJS

	Londen 1)	N.York 2)	30 Maart 1937	Londen
30 Maart 1937..	20 1/16	45 3/4	30 Maart 1937....	142.3
31 „ 1937..	20 1/16	45 3/4	31 „ 1937....	142.2 1/2
1 April 1937..	20 3/8	45 3/4	1 April 1937....	142/1
2 „ 1937..	20 3/8	45 3/4	2 „ 1937....	142/1 1/2
3 „ 1937..	21	—	3 „ 1937....	142/-
5 „ 1937..	21 1/2	46 3/8	5 „ 1937....	141/11
6 April 1936..	19 3/8	44 3/4	6 April 1936....	140/7 1/2
27 Juli 1914..	24 3/8	59	27 Juli 1914....	84/10 3/4

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$ c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Vorderingen.	23 Maart 1937	31 Maart 1937
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank	f 86.060.614,53	f 79.330.542,58
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten	367.173,36	817.917,58
Voorschotten op ultimo Febr. 1937 a/d. gemeent. verstr. op a. haar uit te keeren hoofds. der pers. bel., aand. in de hoofds. der grondbel. en der gem. fondsbel., alsmede op de belastingen en op de vermogensbelasting	—	—
Voorschotten aan Ned.-Indië	48.738.908,36	49.836.343,85
Idem aan Suriname	13.673.115,30	13.783.255,06
Kasvord. weg. creditverst. a/h. buitenl. Daggeldleeningen tegen onderpand ..	112.656.648,14	112.190.943,01
Saldo der postrek. v. Rijkscomptabelen Vord. op het Alg. Burg. Pensioenf. 1) ...	33.424.881,08	32.579.791,78
Vord. op andere Staatsbedrijven 1) ...	6.127.534,04	5.991.892,23
Verstr. ten laste der Rijksbegr. kasgeldleeningen aan gemeenten (saldo) ...	—	—
Verplichtingen		
Voorschot door De Ned. Bank ingev. art. 16 van haar octrool verstrekt	—	—
Schatkistbiljetten in omloop	f 345.425.000,—	f 345.420.000,—
Schatkistpromessen in omloop	23.200.000,—	23.200.000,—
Zilverbons in omloop	1.118.935,—	1.117.050,50
Schuld op ultimo Febr. 1937 aan de gem. weg. a. h. uit te keeren hoofds. d. pers. bel., aand. i. d. hoofds. d. grondb. e. d. gem. fondsb. alsmede op de bel. en op de vermogensbelasting ..	1.308.629,10	1.308.629,10
Schuld aan Curaçao 1)	1.244.264,60	1.288.168,98
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioenf. 1) ...	9.683.660,35	9.872.460,22
Id. a. h. Staatsbedr. der P.T. en T. 1) ...	105.141.702,17	104.654.789,15
Id. aan andere Staatsbedrijven 1)	8.000.000,—	8.000.000,—
Id. aan diverse instellingen 1)	97.566.072,52	97.584.187,52

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

	27 Maart 1937	3 April 1937
Vorderingen: 1)		
Saldo Javasche Bank	—	—
Saldo b. d. Postchèque- en Girodienst	f 868.000,—	f 663.000,—
Verplichtingen:		
Voorschot 's Rijks kas e. a. Rijksinstell.	49.425.000,—	56.342.000,—
Schatkistpromessen in omloop	6.750.000,—	6.750.000,—
Schatkistbiljetten in omloop	1.000.000,—	1.000.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds.	1.514.000,—	1.514.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank.	1.407.000,—	941.000,—
Belegde kasmiddelen Zelfbesturen...	600.000,—	560.000,—
Voorschot van de Javasche Bank ...	231.000,—	4.181.000,—
1) Betaalmiddelen in 's Lands Kas op 20 Mrt. 1937	f 38.087.000,—	

SURINAAMSCHIE BANK.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Discont.	Div. rekeningen 1)
27 Febr. 1937..	697	1.126	546	705	1.446
20 „ 1937..	697	903	550	707	1.417
13 „ 1937..	697	935	573	710	1.429
6 „ 1937..	696	1.100	598	711	1.427
30 Jan. 1937..	694	1.120	529	710	1.431
1 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

1) Sluftp. der activa.

STATISTISCH OVERZICHT

	GRANEN EN ZADEN										TUINBOUWARTIKELEN						VLEESCH			
	TARWE		ROGGE		MAIS		GERST		LIJNZAAD		WITTE KOOL		UIEN		ROODE KOOL		RUNDVLEESCH		VARKENS-VLEESCH	
	Bahia Blanca loco Rotterdam/Amsterdam per 100 kg. 2)		74 kg Bahia Blanca loco R'dam/A'dam per 100 kg. 3)		La Plata loco R'dam/A'dam per 2000 kg.		64/65 kg La Plata loco Rotterdam/A'dam per 2000 kg. 4)		La Plata loco R'dam/A'dam per 1960 kg.		1e kwal. 1-5 pond per 100 kg Broek op Langendijk		gewoon per 100 kg Broek op Langendijk		1e kwal. 1-5 pond per 100 kg Broek op Langendijk		per 100 kg Rotterdam		per 100 kg Rotterdam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1925	17,20	100,0	13,07	100,0	231,50	100,0	236,00	100,0	462,50	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1926	15,90	92,4	11,75	89,9	174,25	75,3	196,75	83,4	360,50	77,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1927	14,75	85,8	12,47	95,4	176,00	76,0	237,00	100,4	362,50	78,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1928	13,47	78,3	13,15	100,6	226,00	97,7	228,50	96,8	363,00	78,5	4,55	100,0	13,25	100,0	17,23	100,0	93,—	100,0	77,50	100,0
1929	12,25	71,2	10,87	83,2	204,00	88,1	179,75	76,2	419,25	90,6	7,38	162,4	11,78	88,9	9,10	52,8	96,40	103,7	93,12	120,2
1930	9,67	56,3	6,22	47,6	136,75	59,1	111,75	47,4	356,00	77,0	2,05	45,1	2,14	16,2	5,77	33,2	108,—	116,1	72,90	94,1
1931	5,55	32,3	4,55	34,8	84,50	36,5	107,25	45,4	187,00	40,4	3,06	67,3	1,94	14,6	6,96	40,4	88,—	94,6	48,—	61,9
1932	5,22	30,4	4,62	35,4	77,25	33,4	100,75	42,7	137,00	29,6	1,49	32,8	8,07	60,9	1,84	10,7	61,—	65,6	37,50	48,4
1933	5,02	29,2	3,55	27,2	68,50	29,6	70,00	29,7	148,00	32,0	0,82	18,0	2,30	17,4	2,60	15,1	52,—	55,9	49,50	63,9
1934	3,67	21,4	3,32	25,4	70,75	30,6	75,75	32,1	142,50	30,8	3,23	71,0	1,89	14,3	3,04	17,6	61,50	66,1	46,65	60,2
1935	4,12	24,0	3,07	23,5	61,00	26,3	68,00	28,8	131,75	28,5	2,21	48,6	2,58	19,5	5,25	30,5	48,12	51,7	51,62	66,6
1936	6,27	36,5	4,27	32,7	74,00	32,0	86,00	36,4	166,50	36,0	3,45	75,8	2,17	16,4	6,10	35,4	53,42	57,4	48,60	62,7
Juli 1935	3,92	22,8	2,55	19,5	54,50	23,5	66,75	28,3	124,50	26,9	—	—	—	—	—	—	48,—	51,6	47,37	61,1
Aug. " "	4,25	24,7	2,62	20,1	55,25	23,9	64,50	27,3	132,25	28,6	—	—	—	—	—	—	44,80	48,2	52,55	67,8
Sept. " "	4,75	27,6	3,—	22,9	55,75	24,1	64,50	27,3	139,50	30,2	—	—	—	—	—	—	43,37	46,6	56,62	73,1
Oct. " "	4,95	28,8	3,35	25,6	57,75	24,9	64,75	27,4	142,75	30,9	—	—	—	—	—	—	46,07	49,5	64,62	83,4
Nov. " "	4,65	27,0	3,20	24,5	55,00	23,8	59,75	25,3	137,75	29,8	3,83	84,2	2,65	20,0	—	—	42,75	46,0	56,85	73,4
Dec. " "	5,15	29,9	3,40	26,0	56,75	24,5	60,75	25,7	146,50	31,7	4,32	94,9	2,59	19,5	6,17	35,8	44,75	48,1	52,25	67,4
Jan. 1936	5,45	31,7	3,52	27,0	56,00	24,2	63,50	27,0	153,50	33,1	4,47	98,2	2,26	17,1	6,41	37,2	44,—	47,3	50,87	65,6
Febr. " "	5,22	30,4	3,40	26,0	55,25	23,9	64,50	27,3	152,50	33,0	4,50	98,9	2,59	19,5	7,43	43,1	43,77	47,1	48,25	62,3
Maart " "	5,22	30,4	3,50	26,8	59,50	25,7	69,75	29,6	150,00	32,4	6,60	145,1	3,05	23,0	9,06	52,6	45,75	49,2	46,57	60,1
April " "	5,17	30,1	3,45	26,4	64,00	27,6	70,00	29,7	147,25	31,8	—	—	—	—	—	—	48,50	52,1	45,37	58,6
Mei " "	5,12	29,8	3,17	26,6	63,75	27,5	72,25	30,6	147,75	31,9	—	—	—	—	—	—	51,60	55,5	44,30	57,2
Juni " "	5,05	29,4	3,45	26,4	66,00	28,5	71,50	30,3	154,00	33,3	—	—	—	—	—	—	54,15	58,2	46,25	59,7
Juli " "	5,62	32,7	3,65	27,9	71,75	31,0	74,75	31,7	162,50	35,1	—	—	—	—	—	—	57,35	61,7	47,75	61,6
Aug. " "	6,35	36,9	4,02	30,8	84,00	36,3	88,00	37,3	170,00	36,8	—	—	—	—	—	—	60,40	64,9	50,20	64,8
Sept. " "	6,50	37,8	4,40	33,7	85,00	36,7	88,00	37,3	166,75	36,1	—	—	—	—	—	—	61,05	65,6	51,87	66,9
Oct. " "	8,80	51,2	6,02	46,1	97,50	42,1	120,50	51,1	199,75	43,2	—	—	—	—	—	—	58,85	63,3	52,30	67,5
Nov. " "	8,55	49,7	5,72	43,8	89,50	38,7	121,50	51,5	193,00	41,7	0,85	18,7	1,60	12,1	—	—	56,—	60,2	49,87	64,4
Dec. " "	8,17	47,5	6,97	53,3	97,00	41,9	129,00	54,7	201,00	43,5	0,84	18,5	1,36	10,3	1,48	8,6	59,80	64,3	49,70	64,1
Jan. 1937	8,40	48,8	7,97	61,0	97,50	42,1	132,00	55,9	201,50	43,6	1,05	23,1	1,29	9,7	1,84	10,7	64,60	69,5	52,75	68,1
Febr. " "	8,25	48,0	7,72	66,7	100,50	43,4	129,00	54,7	194,50	42,1	1,06	23,3	1,22	9,2	2,25	13,1	66,17	69,0	53,32	68,8
Maart " "	9,15	53,2	9,02	69,0	106,00	45,8	133,00	56,3	209,25	45,2	1,—	22,0	0,93	7,0	1,85	10,7	66,15	71,1	54,82	70,7
30 April " "	10,35	60,2	9,47	72,5	115,00	49,7	143,50	60,8	227,00	49,1	1,—	22,0	1,08	8,2	1,92	11,1	67,30	72,4	56,25	72,6
5 April " "	10,60	61,6	9,87	75,5	117,00	50,5	148,50	62,9	231,50	50,1	—	—	—	—	—	—	71,—	76,3	57,—	73,5

1) Men zie voor de toelichting op dezen staat de nos. van 8, 15 Aug. 1928, 25 Febr. 1931 en 15 Febr. 1933. 2) Tot Jan. 1931 Hard Winter No. 2 van Jan. 1931 tot 3) Tot Jan. 1928 Western; vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2, van 16 Dec. 1929 tot 26 Mei 1930 74/5 kg Hongaarsche; vanaf 26 Mei 1930 tot 23 Mei 1931 23 Mei 1932 64/65 K.G. Zuid-Russische. Van 23 Mei—19 Sept. 1932 No. 3. Van 19 Sept. '32 tot 24 Juli '33 62/63 kg Z.-Russ. Van 24 Juli '33—7 Oct. '35 64/65 kg La Plata

Vervolg STATISTISCH OVERZICHT

	MINERALEN						TEXTIELGOEDEREN										DIVERSEN			
	STEENKOLEN		PETROLEUM		BENZINE		KATOEN						WOL		WOL		KOE-HUIDEN		KALK-SALPETER	
	Westfaalsche/Hollandsche bunkerkolen, ongezeefd f.o.b. R'dam/A'dam per 1000 kg.		Mid. Contin. Crude 33 t/m. 33,90 B s. g. per barrel		Gulf exp. 64/660 cts. per U.S. gallon		Middling locoprijzen New-York per lb.		F. G. F. Sakellarides Liverpool		G. F. No. 1 Oomra Liverpool		Merino, 64's Av. loco Bradford per lb.		gekamde Australische, Crossbred Colonial Carded, 50's Av. loco Bradford per lb.		Gaaf, open kop 57-61 pnd.		Gld. per 100 kg netto	
	f	%	f	%	cts.	%	cts.	%	cts.	%	cts.	%	cts.	%	cts.	%	f	%	f	%
1925	10,80	100,0	4,16	100,0	36,85	100,0	57,7	100,0	147,5	100,0	47,1	100,0	277,2	100,0	148,7	100,0	34,70	100,0	12,—	100,0
1926	17,90	165,7	4,68	112,5	33,85	91,9	43,5	75,5	81,8	55,5	31,8	67,4	238,1	85,9	124,7	83,9	28,46	82,0	11,61	96,8
1927	11,25	104,2	3,22	77,4	36,85	100,0	43,4	75,3	84,6	57,3	36,6	77,8	244,4	88,2	133,6	89,8	40,43	116,5	11,48	95,7
1928	10,10	93,5	2,97	71,4	24,75	67,2	49,6	86,0	96,8	65,6	37,9	80,4	259,6	93,6	153,7	103,4	47,58	137,1	11,48	97,7
1929	11,40	105,6	3,05	73,2	24,80	67,3	47,5	82,4	85,9	58,2	33,2	70,5	196,6	70,9	127,3	85,6	32,25	92,9	10,60	88,3
1930	11,35	105,1	2,78	66,7	21,75	59,0	33,6	58,3	60,5	41,0	19,8	41,9	134,8	48,6	81,9	55,1	25,36	73,1	9,84	82,0
1931	10,05	93,1	1,44	34,5	12,50	33,9	21,3	37,0	36,9	25,0	15,5	33,0	108,4	39,1	60,5	40,7	18,65	53,7	8,61	71,8
1932	8,00	74,1	2,01	48,2	11,16	30,3	16,0	27,7	26,3	17,8	15,7	33,3	80,6	29,1	42,8	28,8	11,15	32,1	6,15	51,3
1933	7,00	64,8	1,11	26,8	8,95	24,3	16,7	29,0	25,9	17,5	14,0	29,7	97,0	35,0	47,9	32,2	13,26	38,2	6,18	51,5
1934	6,20	57,4	1,56	37,5	7,14	19,4	18,2	31,6	26,8	18,2	13,5	28,7	97,0	35,0	51,7	34,7	12,07	34,8	6,11	50,9
1935	6,05	56,0	1,55	37,2	7,49	20,3	17,5	30,3	26,0	17,6	14,9	31,7	84,4	30,5	42,8	28,8	12,54	36,1	5,89	49,1
1936	6,60	61,1	1,62	39,0	8,79	23,9	18,9	32,8	32,4	22,0	17,0	36,1	106,2	38,3	53,4	35,9	15,40	44,4	5,70	47,5
Juli 1935	6,05	56,0	1,54	36,9	7,73	21,0	18,0	31,2	24,3	16,5	15,5	32,9	92,0	33,2	45,4	30,5	11,75	33,9	5,40	45,0
Aug. " "	6,15	56,9	1,54	36,9	7,64	20,7	16,9	29,2	24,7	16,8	14,3	30,3	92,0	33,2	46,6	31,4	12,—	34,6	5,40	45

AN GROOTHANDELSPRIJZEN 1)

	ZUIVEL EN EIEREN										METALEN											
	BOTER per kg Leeuwarder Comm. Notteering	BOTER p. kg Hefving Crisis Zuivel-Centr.	KAAS Edammer Alkmaar Fabrieks-kaas kl. m/merk per 50 kg.	EIEREN Gem. not. Eiermijn Roermond p. 100 st.	KOPER Standaard Locoprijzen Londen per Eng. ton	LOOD Locoprijzen Londen per Eng. ton	TIN Locoprijzen Londen per Eng. ton	IJZER Cleveland Foundry No. 3 franco Middlesb. per Eng. ton	GIETERIJ-IJZER (Lux III) p. Eng. t. f.o.b. Antwerpen	ZINK Locoprijzen Londen per Eng. ton	GOUD cash Londen per ounce fine	ZILVER cash Londen per Standard Ounce										
1925	2.31	100.0	56.00	100.0	9.18	100.0	751.00	100.0	440.75	100.0	3168.50	100.0	44.25	100.0	40.50	100.0	437.75	100.0	51.75	100.0	162.00	100.0
1926	1.98	85.7	43.15	77.1	8.15	88.8	702.50	93.5	376.00	85.3	3519.50	111.1	52.25	118.5	41.50	102.5	413.00	94.3	51.75	100.0	144.50	89.3
1927	2.03	87.9	43.30	77.3	7.96	86.7	674.00	89.7	292.75	66.4	3511.50	110.8	44.25	100.0	39.00	96.3	344.75	78.8	51.75	100.0	134.75	83.3
1928	2.11	91.3	48.05	85.8	7.99	87.0	772.00	102.8	254.75	57.8	2749.75	86.8	40.00	90.4	38.00	93.5	305.75	69.9	51.75	100.0	131.25	81.1
1929	2.05	88.7	45.40	81.1	8.11	88.3	916.00	121.9	281.25	63.8	2465.75	77.8	42.75	96.6	41.50	102.6	301.00	68.8	51.75	100.0	123.25	76.2
1930	1.66	71.9	38.45	68.7	6.72	73.2	661.25	88.0	218.75	49.6	1721.25	54.3	40.50	91.8	36.00	88.8	204.00	46.6	51.75	100.0	89.75	55.4
1931	1.34	58.0	31.30	56.9	5.35	58.3	438.75	58.4	145.75	33.1	1331.50	42.0	33.25	75.3	28.75	70.9	139.50	31.9	51.75	100.0	67.50	41.6
1932	0.94	40.7	22.70	40.5	4.14	45.1	276.50	36.8	104.00	23.6	1175.00	37.1	25.50	57.5	22.50	55.2	118.50	27.1	51.75	100.0	65.00	40.1
1933	0.61	26.4	20.20	36.4	3.71	40.4	267.75	35.6	95.25	21.6	1596.00	50.4	24.75	56.2	21.25	52.2	128.50	29.4	51.75	100.0	62.25	38.5
1934	0.45	19.5	18.70	33.1	3.45	37.6	226.50	30.2	82.00	18.6	1718.00	54.2	24.25	54.8	20.25	50.1	102.25	23.4	51.75	100.0	65.75	40.7
1935	0.49	21.2	14.85	26.5	3.20	34.9	230.75	30.7	103.75	23.5	1631.50	51.5	24.00	54.1	20.25	50.2	102.75	23.5	51.75	100.0	89.25	55.1
1936	0.58	25.1	17.55	31.3	3.50	38.1	301.00	40.1	139.00	31.5	1594.50	50.3	27.75	62.7	22.75	56.2	117.50	26.8	55.00	106.3	65.00	40.1
Juli '35	0.44	19.0	12.37 ^b	22.1	2.54	27.7	223.75	29.8	104.75	23.7	1701.00	53.7	24.00	54.1	20.25	50.0	102.75	23.5	51.75	100.0	92.25	57.0
Aug. "	0.46	19.9	15.10	27.0	3.31 ^b	36.1	239.00	31.8	115.50	26.2	1641.00	51.8	24.25	54.8	20.25	50.0	108.00	24.7	51.75	100.0	90.00	55.6
Sept. "	0.58	25.1	20.25	36.2	3.16	34.4	248.25	33.1	117.75	26.7	1636.25	51.6	24.00	54.1	20.25	50.0	113.75	26.0	51.75	100.0	88.50	54.7
Oct. "	0.65	28.1	19.87 ^b	35.5	3.95	43.0	256.25	34.1	135.00	30.6	1656.25	52.3	24.00	54.1	20.25	50.0	121.25	27.7	51.75	100.0	88.75	54.9
Nov. "	0.59	25.5	16.90	30.2	4.69	51.1	255.50	34.0	130.50	29.6	1641.75	51.8	24.50	55.5	20.25	50.0	118.50	27.1	51.75	100.0	88.50	54.7
Dec. "	0.57	24.7	15.80	28.2	4.60	50.1	255.50	34.0	121.25	27.5	1597.50	50.4	24.75	56.2	20.25	50.0	110.00	25.2	51.75	100.0	77.25	47.7
Jan. '36	0.57	24.7	16.80	30.0	4.04	44.0	252.00	33.5	112.50	25.5	1516.50	48.0	24.75	56.2	20.25	50.0	106.25	24.3	51.75	100.0	60.50	37.4
Feb. "	0.61	26.4	17.37 ^b	31.0	3.37 ^b	36.8	256.25	34.1	116.75	26.5	1493.50	47.1	24.75	56.2	20.25	50.0	111.00	25.4	51.75	100.0	60.25	37.2
Mrt. "	0.46	19.9	10.74	17.0	2.69	29.3	261.75	34.8	120.75	27.3	1544.25	48.7	24.75	56.2	20.25	50.0	116.75	26.7	51.75	100.0	59.50	36.8
Apr. "	0.44	19.0	16.82 ^b	30.0	2.49	27.1	269.50	35.9	117.25	26.6	1522.75	48.1	24.75	56.2	20.25	50.0	110.75	25.3	51.75	100.0	61.00	37.7
Mei "	0.47	20.3	18.75	33.5	2.52	27.5	270.25	36.0	114.75	26.0	1495.50	47.2	25.00	56.8	20.25	50.0	108.00	24.7	51.75	100.0	62.25	38.5
Juni "	0.57	24.7	17.87 ^b	31.6	2.69	29.3	268.50	35.8	110.50	25.1	1358.25	42.9	25.00	56.8	20.25	50.0	105.50	24.1	51.75	100.0	60.75	37.5
Juli "	0.60	26.0	19.35	34.6	2.91	31.7	275.25	36.6	117.75	26.7	1382.00	43.6	27.00	61.0	20.25	50.0	101.00	23.1	51.75	100.0	60.50	37.4
Aug. "	0.62	26.8	17.87 ^b	31.9	3.31 ^b	36.1	282.50	37.6	123.75	28.1	1358.75	42.9	27.00	61.0	20.25	50.0	101.00	23.1	51.75	100.0	59.75	37.0
Sep. "	0.58	25.1	17.25	29.0	3.63	39.5	289.75	38.6	134.50	30.5	1459.00	46.0	27.25	61.6	20.25	50.0	104.25	23.8	51.75	100.0	60.75	37.5
Oct. "	0.63	27.3	17.55	31.3	4.85	52.8	374.75	49.9	169.00	38.3	1847.75	58.3	33.50	75.7	27.75	68.5	135.00	30.8	65.25	126.0	75.75	46.8
Nov. "	0.70	30.3	16.07 ^b	28.7	5.15	56.1	397.75	53.0	196.25	44.5	2079.75	65.6	33.75	76.3	29.25	72.2	149.00	34.0	64.50	124.6	79.50	49.1
Dec. "	0.65	28.1	15.75 ^b	28.1	4.36 ^b	47.5	415.00	55.3	234.00	53.1	2076.00	65.5	36.50	82.5	32.75	80.9	162.50	37.1	63.75	123.2	79.75	49.2
Jan. '37	0.66	28.6	17.07 ^b	30.5	3.45	37.6	462.00	61.5	244.25	55.4	2061.25	65.1	36.25	81.9	34.25	84.6	188.50	43.1	63.50	122.7	78.00	48.1
Feb. "	0.68	29.9	18.75	33.5	3.81	41.5	522.00	69.5	248.50	56.4	2075.75	65.5	36.25	81.9	34.75	85.8	219.50	50.1	63.50	122.7	75.00	46.3
Mrt. "	0.68	29.4	18.80	33.6	3.86	42.0	638.50	85.0	291.25	66.1	2498.25	78.8	36.25	81.9	48.25	119.1	291.50	66.6	63.50	122.7	77.00	47.5
0	0.66 ⁹⁾	28.6	16.75 ⁵⁾	29.9	3.35	36.5	651.75	86.8	285.00	64.7	2620.50	82.7	36.25	81.9	53.0	130.9	302.00	69.0	63.50	122.7	77.50	47.8
5 Apr. "	0.65 ⁹⁾	28.1	16.00 ⁹⁾	28.6	3.25	35.4	614.50	81.8	269.75	61.2	2561.50	80.9	36.25	81.9	53.25	131.5	216.50	63.2	63.50	122.7	79.75	49.2

Sept. 1932 79 K.G. La Plata; van 26 Sept. 1932 tot 5 Febr. 1934 Manitoba No. 2; van 5 Febr. 1934 tot 6 Juli 1936 80 kg. La Plata; van 6 Juli 1936 tot 30 Nov. 1936 Manitoba. kg Zuid-Russische; van 23 Mei 1932 tot 2 Oct. 1933 No. 2 Canada. 4) Tot Jan. 1928 Malting; van Jan. 1928 tot 9 Febr. 1931 American No. 2, van 9 Febr. 1931 tot an 7 Oct. '35—18 Mei '36 62/63 kg Z.-Russische. 5) 26 Mrt. 6) 3 Apr. 7) 25 Mrt. 8) 1 Apr. 9) 2 Apr.

AN GROOTHANDELSPRIJZEN.

	BOUWMATERIALEN						KOLONIALE PRODUCTEN										INDEXCIJFER					
	VURENHOUT basis 7" f.o.b. Zweden/Finland per standaard van 4.672 M ³ .	STEENEN		CACAO		COPRA	KOFFIE	RUBBER	SUIKER	THEE		Grondstoffen	Indische uitvoer-producten									
1925	159.75	100.0	15.50	100.0	19.00	100.0	25.71	100.0	35.87 ⁵⁾	100.0	61.375	100.0	1.80	100.0	18.75	100.0	84.5	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
1926	153.50	96.1	15.75	101.6	19.50	102.6	29.65	115.3	34.00	94.8	55.375	90.2	1.21	67.4	17.50	93.3	94.25	111.5	98.0	82.9	82.9	82.9
1927	160.50	100.5	14.50	93.5	18.50	97.4	41.14	160.0	32.62 ⁵⁾	90.9	46.875	76.4	0.93	51.6	19.12 ⁶⁾	102.0	82.75	97.9	87.5	79.7	79.7	79.7
1928	151.50	94.8	12.00	77.4	18.50	97.4	34.64	134.9	31.87 ⁵⁾	88.9	49.625	80.9	0.54	30.2	15.85	84.5	75.25	89.1	84.6	69.8	69.8	69.8
1929	146.00	91.4	14.00	90.3	21.25	111.8	27.73	107.9	27.37 ⁵⁾	76.3	50.75	82.7	0.52	28.8	13.00	69.3	69.25	82.0	81.9	61.3	61.3	61.3
1930	141.50	88.6	12.50	80.6	20.75	109.2	21.12	82.2	22.62 ⁵⁾	63.1	32.00	52.1	0.30	16.5	9.60	51.2	60.75	71.8	68.0	45.9	45.9	45.9
1931	110.75	69.3	10.25	66.1	20.25	106.6	13.56	52.8	15.37 ⁵⁾	42.9	25.00	40.7	0.15	8.4	8.00	42.7	42.50	50.3	46.8	36.9	36.9	36.9
1932	69.00	43.2	9.25	59.7	15.00	78.9	11.80	45.9	13.00	36.2	24.00	39.1	0.09	4.9	6.32 ⁵⁾	33.7	28.25	33.4	38.1	31.3	31.3	31.3
1933	73.50	46.0	10.00	64.5	12.75	67.1	9.28	36.0	9.30	25.9	21.10	34.2	0.11	6.3	5.52 ⁵⁾	29.5	32.75	38.7	35.2	28.7	28.7	28.7
1934	76.50	47.9	8.50	54.8	10.50	55.3	8.17	31.8	6.90	19.2	16.80	27.4	0.20	10.9	4.07 ⁵⁾	21.7	40.00	47.3	34.4	27.0	27.0	27.0
1935	59.50	37.2	7.25	46.8	8.75	46.1	8.12	31.6	9.15	25.6	14.10	23.0	0.18	10.0	3.85	20.5	34.50	40.8	33.6	28.3	28.3	28.3
1936	78.25	49.0	7.50	48.4	9.50	50.0	12.04	46.8	11.90	33.2	13.62 ⁵⁾	22.2	0.25	13.9	4.02 ⁵⁾	21.5	40.00	47.3	39.4	27.7	27.7	27.7
Juli '35	57.50	36.0	7.25	46.8	8.75	46.1	7.97	31.0	8.00	22.3	13.50	22.0	0.18	10.0	3.57 ⁵⁾	19.1	30.75	36.4	33.4	25.2	25.2	25.2
Aug. "	58.25	36.5	7.00	45.2	9.25	48.7	7.92	30.8	8.07 ⁵⁾	22.5	13.50	22.0	0.18	10.0	3.52 ⁵⁾	18.8	32.50	38.5	33.7	25.3	25.3	25.3
Sept. "	57.75	36.2	7.00	45.2	9.00	47.4	8.12	31.6	8.47 ⁵⁾	23.6	1											

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 5 April 1937.

		Activa.		
Binnenl. Wis- sels, Prom. enz. in disc.	Hfdbk. f 18.885.971,12 Bijbnk. „ 408.600,67 Ag.sch. „ 1.339.513,12		f	20.634.084,91
Papier o. h. Buitenl. in disconto	f 2.364.000,—			—
Idem eigen portef.				—
Af: Verkocht maar voor debk. nog niet afgel.				2.364.000,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.)	Hfdbk. f 141.728.051,79 ¹⁾ Bijbnk. „ 4.240.321,84 Ag.sch. „ 30.685.988,74		f	176.654.362,37
Op Effecten	f 172.290.977,79 ¹⁾			—
Op Goederen en Spec.	4.363.384,58			176.654.362,37 ¹⁾
Voorschotten a. h. Rijk				—
Munt, Goud	f 124.107.380,—			—
Muntmat., Goud	795.404.855,55			—
	f 919.512.235,55			—
Munt, Zilver, enz.	17.033.075,65			—
Muntmat., Zilver	—			936.545.311,20 ²⁾
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfond				39.212.992,16
Gebouwen en Meub. der Bank				4.600.000,—
Diverse rekeningen				7.397.549,84
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5 '32, S. No. 221)				11.958.329,12
			f	1.199.366.629,60
Passiva.				
Kapitaal	f 20.000.000,—			—
Reservfond	3.105.769,04			—
Bijzondere reserve	6.300.000,—			—
Pensioenfond	10.242.633,42			—
Bankbiljetten in omloop	809.107.820,—			—
Bankassignatiën in omloop	64.256,52			—
Rek.-Cour. f Het Rijk	61.261.788,89			—
saldos: Anderen	283.024.291,65			344.286.080,54
Diverse rekeningen	6.260.070,80			—
			f	1.199.366.629,60
Beschikbaar metaalsaldo	f 476.129.740,85			—
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	1.190.324.350,—			—
Schatkistpapier, rechtstreeks bij de Bank ondergebracht				—
1) Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99)	f 68.518.450,—			—
2) Waarvan in het buitenland	55.280.194,50			—

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings perc.
	Munt	Muntmat.				
5 April '37	124107	795.404	809.108	344.350	476.130	81
30 Maart '37	124107	795.405	813.742	342.798	474.841	81
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ¹⁾
5 April 1937	20.634	—	176.654	2.364	7.398
30 Maart 1937	20.621	—	178.831	2.364	7.306
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

1) Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo.
3 April '37 ²⁾	106.410		190.570	51.310	9.658
27 Mrt. '37 ²⁾	106.840		181.870	51.110	13.648
6 Mrt. 1937	88.565	18.932	182.596	52.381	13.506
27 Febr. 1937	88.563	19.338	178.471	55.379	14.361
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels, buiten N.-Ind. betaal.	Dis-conto's	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
3 April '37 ²⁾	3.060	83.630	63.020	44	
27 Mrt. '37 ²⁾	3.040	77.570	59.470	46	
6 Mrt. 1937	1.956	12.436	59.333	54.758	46
27 Febr. 1937	2.181	10.793	53.234	61.402	46
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

1) Sluippost activa. 2) Cijfers telegrafisch ontvangen.

BANK VAN ENGELAND.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities Disc. and Advances	Securities
31 Mrt. 1937	314.646	473.837	39.825	7.139	22.884
24 „ 1937	314.619	470.526	43.136	4.756	22.350
22 Juli 1914	40.164		29.317		33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings-perc. 1)
			Bankers	Other Accounts		
31 Mrt. '37	100.529	52.246	62.347	38.462	40.908	27,7
24 „ '37	94.549	27.908	81.986	37.568	44.093	31,0
22 Juli '14	11.005	14.736	42.185		29.297	52

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wis-sels	Waarv. op het buitenl.	Beleeningen	Renteloos voorschot v. d. Staat
26 Mrt. '37	57.359	543	15	11.134	1.180	5.021	3.200
19 „ '37	57.359	548	13	10.948	1.275	5.495	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen ¹⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort.k.	Particulieren
26 Mrt. '37	5.640	3.067	85.746	23	1.954	16.404
19 „ '37	5.640	2.677	85.378	149	1.923	16.689
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

1) Sluippost activa.

DUITSCHER RIJKBANK.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. (circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
31 Mrt. 1937	67,6	18,9	5,7	5.101,0	50,9
23 „ 1937	67,5	18,8	5,7	4.399,9	45,4
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-ten	Diverse Activa ²⁾	Circu-latie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
31 Mrt. 1937	160,6	843,6	4.938,1	970,0	183,1
23 „ 1937	182,0	831,0	4.444,9	834,5	174,4
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,—	40,0

1) Onbelast. 2) w.o. Rentenbankscheine 31, 23 Mrt. resp. 55, 60 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË (in Belga's).

Data 1937	Goud		Binnen- en buitenland-sche wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorschot aan den Staat	Overheids-fondsen	Circulatie	Rekg. Crt.	
	Munt en metaal	Munt en diversen						Schatkist	Partic.
1 April	3.652	53	1.367	39	155	40	4.448	222	628
24 Mrt.	3.651	56	1.373	38	155	40	4.404	166	734

FEDERAL RESERVE BANKS.

Data	Goudvoorraad		„Other cash” ²⁾	Wissels	
	Totaal bedrag	Goud-certifi-caten ¹⁾		In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
24 Mrt. '37	8.856,5	8.844,4	270,4	7,7	3,3
17 „ '37	8.856,9	8.844,4	265,9	4,3	3,1

Data	Belegd in U.S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula-tie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. 3)	Algem. Dek-kings-perc. 4)
24 Mrt. '37	2.430,2	4.166,7	7.183,2	132,2	80,4	—
17 „ '37	2.430,2	4.172,8	7.159,6	132,2	80,5	—

1) Deze certificaten werden door de Schatkist aan de Reserve Banken gegeven voor de overname van het goud, toen de \$ op 31 Jan. '34 van 100 op 59,06 cents werd gedevalueerd. 2) „Other Cash” does not include Federal Reserve Notes or a Bank's own Federal Reserve bank notes. 3) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opelschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 4) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Data	Aantal leening.	Dis-conto's en beleen.	Beleg-gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
17 Mrt. '37	1	9.337	13.361	5.327	27.308	5.128
10 „ '37	1	9.260	13.541	5.242	27.337	5.147

De posten van De Ned. Bank, de Javasche Bank en de Bank of Eng-land zijn in duizenden, alle overige posten in miljoenen van de be-treffende valuta.